

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὀγδοός

Συνδρομὴ ἰτησιαι: Ἐν Ἑλλάδι ερ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ερ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπο
1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους κατείνε ἰτησιαι.—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

4 Νοεμβρίου 1879

Σφραγὶς τοῦ δημοσίου Μνημόνου¹ Σκιαθοῦ κ.λ.
[καὶ λοιπῶν, ἐπὶ Καποδιστρίου.

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ²

Φίλτατε,

Ἡ συνέχεια ἀκολουθεῖ.—Πάλιν; θ' ἀναφωνή-
σης. Ἀνεξάντλητος εἶναι αὐτός ὁ Ῥήνος; Καὶ
τοῦτο μὲν, ὡς ἡξεύρεις, οὕτως ἔχει. Ἀλλὰ δι'
ἐμὲ ἰσχύει καὶ ἕτερος λόγος, ὅτι αἱ σημειώσεις
μου ἀκόμη δὲν ἐξηντλήθησαν. Νὰ τὰς φυλάττω
παρ' ἐμοὶ εἶναι ἀδύνατον. Ἡ τράπεζά μου εἶναι
μικρά, καὶ τὰ χαρτὰ μου σωρὸς ἐπ' αὐτῆς. Τὰ
μαθήματα ἀρχονται προσεχῶς, καὶ ὅταν ζητῶ
τῆς ἐπιστήμης μου τινὰ σπουδαίαν σημείωσιν,
ἐννοεῖς τὴν συντάραξιν καὶ τὸ σκάνδαλον ἂν ἀντ'
αὐτῆς εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν χεῖρά μου ἡ Λωρε-
λάυ ἢ ἡ Βέρθα. Ὡς εἶπες, διατί δὲν τὰς καίω;
Δὲν μοὶ λέγεις; συνέλεξας ποτὲ σημειώσεις καὶ
ἐπειτα τὰς ἔκαυσας; ἢ γνωρίζεις πολλοὺς τοιού-
τους φιλολογικοὺς παιδοκτόνους; Ἄν ᾤτον τό-
σον εὐκόλον νὰ φέρῃ ἡ φιλαυτία τῶν συγγραφέων
τὰ προτόντα τοῦ καλὰμου των δλοκαύτωμα εἰς
τὸν βωμὸν τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς ὀρθοσπειας,
θὰ ἐβλέπομεν καθ' ἑκάστην εἰς τὸν τύπον ῥιπτο-
μένας χιλιάδας πεζῶν, ἐμμέτρων καὶ ἀμέτρων
ἐξαμβλωμάτων, προκαλούντων τὰς ἐννέα Μού-
σας καὶ τὴν γραμματικὴν. Αἱ σημειώσεις μου
λοιπὸν ἐγράφησαν, καὶ τὸ γενόμενον οὐκ ἀπογί-
νεται. Ἐπομένως δέξαι τας, φίλτατε, εἰς δεῖγμα
τῆς ἐμῆς φιλίας καὶ ἀφοσιώσεως, μεθ' ἧς εἰμι, κτλ.
Κατεπλέομεν λοιπὸν τὸν Ῥήνον, καὶ ὁ λόγος
ἀπὸ τῆς ἡγεμονίδος τῆς Ῥωμανίας μετέπεσεν
εἰς τὴν Ῥωμανίαν αὐτὴν, καὶ οἱ μὲν τὴν ἐπῆ-

νουν διότι ἀνδρικῶς τῆς εὐκαιρίας δραξαμένη,
ἐπέβαλε σέβας εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἐδείχθη ἀ-
ξία τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς, οἱ δὲ τὴν κατέκρινον
διότι τὴν ἀνεξαρτησίαν ταύτην, τὸ ὑπέρτατον
ἀγαθὸν, ἀφίησιν ἐν ἀμφιβολῇ, ἀρνούμενη τὴν ἰ-
σοπολιτείαν εἰς πάντας τῆς τοὺς πολίτας, λόγῳ
δικφορᾶς τοῦ θρησκευματος. Βλέπων δ' ἐγὼ ὅτι
ἐκινδύνευσεν αὐτῇς ν' ἀναζωπυρωθῇ ἡ ἐκκλησια-
στικὴ συζήτησις, ἀφ' ἧς εἶχμεν μόλις ἀπαλλα-
γῇ, ἐζήτησα νὰ μετατρέψω αὐτὴν ἀλλαγῇ, ἀλλ'
ἔπραξα τοῦτο ἀνεπιτηδεύοις. Γνωρίζεις τὴν
παροιμιολογίαν μου ἀμάρθειαν περὶ τὴν νέαν ἱστο-
ρίαν καὶ γεωγραφίαν, κ' ἐνθυμεῖσαι πῶς ἐγελά-
σχετε εἰς τὴν οἰκίαν σου τὴν ἐσπέραν καθ' ἣν,
λόγῳ γενομένου περὶ τοῦ τίς ἦν ἐν Γαλλίᾳ ὁ
διάδοχος Λουδοβίκου τοῦ δεκάτου ὀγδόου, εἶπον
ἐγὼ ὅτι ᾤτον ὁ Λουδοβίκος δέκατος ἑννατος. Τὰ
τοιαῦτα κατορθώματα δὲν μοὶ ἐνέπνευσαν καὶ
τὴν φρόνησιν τοῦ νὰ τηρῶ σιγὴν ἐνώπιον ξένων,
ὅταν δὲν ἔχω τι κρεῖττον σιγῆς νὰ εἰπῶ, ἀλλ'
ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ νὰ ἐλύσω τὴν προσοχὴν ἀλ-
λαχοῦ, ἔρριψα εἰς τὸ μέσον τὴν ἡκιστα πρωτό-
τυπον παρατήρησιν, ὅτι ἀμφότεραι τοῦ Ῥήνου
αἱ ὄχθαι ἦσαν ἐπίσης ὠραῖαι, καὶ ἀντὶ ν' ἀντι-
μισθῶνται ἔπρεπε μᾶλλον ν' ἀντιθαυμάζωνται.

— Τοῦτο καὶ γίνεται, εἶπεν ἡ Βέρθα. Τίς λέ-
γει ὅτι αἰσθημα μίσους τὰς διαιρεῖ;

— Τοῦλάχιστον συμπαιδείας αἰσθηματα, εἶ-
πον, μὴ ἐννοῶν ποῖαν ἀνοησίαν λέγω, καὶ δει-
κνύων τὴν ἀριστερῶς ἡμῶν παρατεινομένην χη-
λὴν, δὲν πιστεύω νὰ τρέφῃ ἡ Γαλλικὴ αὕτη ὁ-
χθὴ πρὸς τὴν ἀντιπέραν αὐτῆς, τὴν Γερμανικὴν.

— Ποῦ ἔχετε τὸν νοῦν; εἶπεν ἡ Βέρθα ποῖαν
λέγετε Γαλλικὴν ὄχθην;

Ἐγὼ δὲ, συνειδῶς τότε ὅτι παρεπάτησα,

— Ὅχι τώρα, ἀπήντησα τεταραγμένος. Ἐν-
νοῶ πρὸ τοῦ πολέμου, πρὸ τῆς προσαρτήσεως.

— Ἀλλ' οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει ἡ προσαρτήσις
πρὸς ταῦτα τὰ μέρη, ὑπέλαβε πάλιν ἡ Βέρθα. Ἡ
Ἀλσατία καὶ ἡ Λοθριγγία κεῖνται ὅλην ἡμέραν
ὀπίσω ἡμῶν, πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ.

— Πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ βεβαίως ὅλην ἡμέ-
ραν. Ἐκεῖ κ' ἐγὼ ἐννοῶ.

Ἀλλὰ τὸ ἐξέβαιον εἶναι ὅτι οὐδὲν τοιοῦτο ἐ-
νόουν, οὐδ' ἤξευρον ποῦ κεῖνται αἱ προσαρτηθεῖ-
σαι ἐπαρχίαι, καὶ μόνον μετὰ ταῦτα, λαβὼν τὸν
χάρτην ἐνός τῶν συνοδοιπόρων, εἶδον ὅτι ἐπλέο-

1. Περὶ δημοσίων Μνημόνων ἰδὲ Ζ' τόμον τῆς Ε -
στί ας, σελ. 385.

2. Ἰδὲ σελ. 674.

μεν ἐν μέσῃ Γερμανίᾳ, ἔχοντες ἀπὸ Καρλσρούης ἀριστερῶς Βαυαρικὴν, ἀπὸ δὲ Κοβλεντίας χώραν ἀνέκαθεν Πρωσικὴν. Ἡ παχυλὴ μου ὄμως ἀμάθεια διέφυγε δι' αὐτὸ τὸ μέγεθός της, καὶ αἱ παρατράγωδοι παρατηρήσεις μου ἀπεδόθησαν εἰς τῆς γλώσσης τὴν ἄγνοιαν. Μοὶ ἐπῆλθε δὲ καὶ ἀπροσδόκητος ἐπικούρος ὁ δυσηρεστημένος πατριωτισμὸς ἐνὸς τῶν παρευρισκομένων, ὅστις εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ὑμεναίου εἶχεν ἑναγγος ζήτησαι παρηγορίαν διὰ τὴν ἀποτυχίαν του εἰς τὰς τελευταίας βουλευτικὰς ἐκλογὰς τῆς Λοθρίγγιας.

— Ὁ ἄνω Ῥήνος, εἶπε, δὲν ἔχει τοῦ κάτω τὰς καλλονὰς· ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο ὑπάρχει ἰσότης, καὶ ἡ Γαλλικὴ ὄχθη δὲν ἔχει λόγον νὰ φρονήσει τὴν Γερμανικὴν.

— Γαλλικὴ ὄχθη! ἀνέκραξεν, ἐλαφρῶς τὰς ὀφρὺς συστέλλων, νέος ἀξιωματικὸς ἐκ τῶν περὶ ἡμᾶς. Ὁ Ῥήνος δὲν γνωρίζει Γαλλικὴν ὄχθιν.

— Τὴν ἐγνώριζε χθὲς καὶ πρῶην, ἀπήντησεν ὁ ἀποτυχὼν. Ἡ βία τοῦ πολέμου μετέλλαξε τὴν γεωγραφίαν, ἀλλ' ἡ βία δὲν εἶναι δικαίωμα.

— Διὰ τοῦτο, εἶπε σοβαρῶς ὁ ἀξιωματικὸς, ἡ Γερμανία δικαιοματικῶς ἀνεκτήσατο ὅτι ἡ Γαλλία τῇ εἶχεν ἄλλοτε ἀφαιρέσει διὰ τῆς βίας.

— Ἀναγνωρίζω τὴν ἀνάγκην τῶν τετελεσμένων, ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος· ἀλλὰ μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ μὴ παραδεχθῶ ὅτι, ἵνα εὐρωμεν τὴν βᾶσιν τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων, δυνάμεθα καὶ πρέπει νὰ προσαναβαίνωμεν τοὺς αἰῶνας, καὶ ν' ἀναδιφίζωμεν τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τὰς δέλτους. Κατάκτησις ἦν ἐπέφερε στιγμιαία ἐκλειψίς τῶν δυνάμεων τῆς Γαλλίας, ἵδρυσεν τὴν Γερμανικὴν σημαίαν εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθιν τοῦ ἄνω Ῥήνου· ἄλλη κατάκτησις δύναται νὰ τὴν καταβιάσῃ.

— Δι' ὃ, ἀπεκρίθη μετὰ τινος ἐρεθισμοῦ ὁ ἀξιωματικὸς, καταβάλλεται φροντίς ἵνα μὴ ποτε ἐπέλθῃ τοιαύτη ἀντικατάκτησις. Αὕτη εἶναι τῶν Παρισιῶν καὶ πάσης τῆς Γαλλίας τὸ ὄνειρον, ἡ ἐπιτρέψατέ μοι ὀρθότερον νὰ εἰπῶ, ὁ ἐφιάλτης. Τοῦτο οὐδεὶς ἀγνοεῖ ἐντεῦθεν τοῦ Ῥήνου, καὶ δὲν ἐλλείπει ἡ πρόνοια. Πολλοὶ μετ' ἐκπλήξεως ἐρωτῶσι ποῦ ἐγένοντο ἄφαντα τὰ πέντε δισεκατομύρια ἃ ἐλάβομεν παρὰ τῶν Γάλλων. Νομίζω ὅτι ἤξεύρω ποῦ. Εἰς τὰ ὑπόγεια τοῦ κεντρικοῦ ταμείου ἐτάφησαν, μέλλοντα ν' ἀναστηθῶσιν εἰς τὴν πρώτην πολεμικὴν σάλπιγγα ἀντικατακτήσεως, ἥτις ἐκ δυσμῶν ἤθελεν ἀντηχήσῃ. Εἰς τὰς ἐπάλξεις ἡμῶν ἵσταται ἀγρυπνῶν ὁ Βισμάρκ. Εἶπατε δὲ, περὶ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας. Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην τόσον μακρὰν ν' ἀνατρέξωμεν ἵνα εὐρωμεν πότε ἡ Ἀλσατία καὶ ἡ Λοθρίγγια ἦσαν Γερμανικαί, ἀφ' οὗ καταγωγὴ, γλώσσα, πίστις οὐδέποτε ἔπαυσαν χαρακτηρίζουσιν τὴν Γερμανικὴν αὐτῶν ἐθνότητα.

— Ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν, ἀπήντησε μετὰ χρωματισμοῦ εἰρωνικῆς πικρίας ὁ Λοθρίγγιος, πάντες ἐξ Ἀδάμ καταγόμεθα, ἀλλὰ δὲν ἀποτελοῦμεν διὰ τοῦτο ἓν ἔθνος. Αἱ γλώσσαι δ' ἀπὸ τῆς Πυργοποιίας οὕτως ἀνεμίγησαν, ὥστε δὲν χρησιμεύουσιν εἰς χαρακτηρισμὸν τῶν ἐθνῶν, καὶ Γαλλικὰ ὁμιλοῦσιν οἱ Βέλγοι καὶ οἱ ἡμίσεις τῶν Ἑλβετῶν, Γερμανικὰ οἱ ἕτεροι ἡμίσεις καὶ πολλοὶ τῶν Ῥώσων, οὐχ ἥττον ἢ οἱ Ἀλσατίνοι καὶ Λοθρίγγιοι. Ὡς πρὸς τὰ θρησκευματα δὲ, δὲν γνωρίζω πολλὰς ἐπικρατείας, αἵτινες ἐν καὶ μόνον περιλαμβάνουσιν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν.

— Ἄν λοιπὸν, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς, δὲν ἀποτελοῦσι ταῦτα πάντα τὴν ἐνότητα τῶν ἐθνῶν, τί ἄλλο μένει ἢ ἡ τύχη τῶν ὀπλῶν; καὶ αὕτη ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῆς Γερμανίας.

— Μένει, ἀπεκρίθη ὁ ἀποτυχὼν ὑποψήφιος, ἡ ἀμοιβαία συμπάθεια, ὁ κοινὸς πατριωτισμὸς. Ὁ πρεσβύτερος καὶ ἐμπειρότερος μεταξὺ ἡμῶν, ὁ Κ. μυστικοσύμβουλος, ἃς εἶπῃ ἂν δὲν ἔχω δικαίον. Ἐπικαλοῦμαι τὴν κρίσιν του.

— Ἡ συμπάθεια, σύμφημι, ὑπέλαβεν ὁ ἀξιωματικὸς· ἀλλ' αὕτη εἶναι ὅλων ἐκείνων τῶν στοιχείων ἀπόρροια. Δέχομαι τὴν διαιτητικὴν ψῆφον τοῦ Κ. μυστικοσυμβούλου, καὶ τὸν παρακαλῶ ν' ἀποφανθῇ περὶ τούτων μεταξὺ ἡμῶν.

— Σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἐμπιστοσύνην σας, Κύριοι, ἀπεκρίθη μειδιῶν ὁ γέρον. Ἰνα δ' ἄνταποκριθῶ εἰς αὐτὴν, θὰ σὰς εἰπῶ ὅτι, ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα, ἀμφοτέρω ἔχετε δίκαιον· ὡς δ' ἔπρεπε νὰ ἔχωσι, νομίζω ὅτι ἀμφοτέρω ἀδικον.

Παρακληθεῖς δὲ νὰ ἐξηγηθῇ, — Ἡ ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ὄχι, ἐξηκολούθησεν, οὐδ' ἀπὸ τῆς διασπορᾶς τῶν υἱῶν τοῦ Νῶε, ἀλλ' ἡ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἱστορίας κοινωνία τῆς καταγωγῆς, ἡ ταυτότης τῆς γλώσσης, ἡ ἐνότης τοῦ θρησκευματος, τῶν ἐθίμων καὶ τῶν ἠθῶν, ταῦτα πάντα, ὁμοῦ ἢ χωρὶς, καταρτίζουσι τὸν ἐθνὸν τὰς ὁμάδας, περὶ τούτου ἔχετε ἀναμφιβόλως δίκαιον, Κύριε ὑπολοχαγέ. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως αἱ τοπογραφικαὶ διαιρέσεις, αἱ ἐπιδρομαὶ, αἱ ἐμφύλιαι διχόνοιαι, ἀναμιγνύουσιν πολλάκις τοὺς λαοὺς καὶ διασπῶσιν αὐτῶν τὴν ἐνότητα, ὡς οὐχ ἥττον ὀρθῶς λέγει ὁ Κύριος. Οὕτως ἔχουσι τὰ πράγματα.

— Καὶ πῶς φρονεῖτε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν; ἠρώτησεν ὁ Λοθρίγγιος.

— Φρονῶ, εἶπεν ὁ γέρον, ὅτι τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα ἔπρεπε ν' ἀποτελῇ τὸ κοινὸν δίκαιον.

— Δηλαδή, ὑπέλαβεν ὁ ἄλλος, ἡ στάθμη τῆς ἰσοπεδώσεως ἦν φέρεται ὁ στρατιωτικῶς ὑπερέχων. Ἡ φωνὴ τοῦ τηλεβόλου ὑπαγορεύει τοῦτο τὸ δίκαιον. Καὶ λέγετε ὅτι, ὡς ἀναγκάζονται, οὕτω καὶ ὀφείλουσι νὰ κύπτωσιν ὑπ' αὐτὸ οἱ λαοί;

— Παντάπασι δὲν τὸ λέγω, ἀπήντησεν ὁ μυστικοσύμβουλος, διότι μοὶ ἀποδίδετε ὀρισμὸν τοῦ δικαίου ὃν δὲν συνομολογῶ. Ἄς φαντα-

σθῶμεν ἐπικράτειαν εἰς τὴν πᾶς πολίτης νὰ εὐρίσκη ἴσην προστασίαν παρὰ τοῦ νόμου ὡς πρὸς τὰ καθήκοντα καὶ ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα, ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, τὴν ἐξάσκησιν τοῦ θρησκευματος. Ἐν αὐτῇ θὰ ἐπικράτει τὸ κοινὸν δίκαιον ὡς τὸ ἐννοῶ.

— Ὅρθῶς εἶπατε νὰ τὴν φαντασθῶμεν, ἀπεκρίθη ὁ ἐπιδόξος βουλευτὴς, διότι τοιαύτη πολιτεία κατὰ φαντασίαν μόνον δύναται νὰ ὑφίσταται.

— Διατί; ἠρώτησεν ὁ πρεσβύτερος.

— Διότι, εἶπεν ὁ ἄλλος, εἰς ἔθνη μὴ συμφυῆ, μὴ προκύψαντα ἐκ κοινῆς ρίζης, ἀλλ' ἐκ βίας συναψάσης στοιχεῖα διάφορα, ὁ ἰσχυρὸς πιέζει καὶ ἐκμεταλλεύεται τὸν ἀσθενῆ, καρποῦται τοὺς πόρους του, δαπανᾷ τὴν δεκάτην του εἰς τὴν ἰδίαν του ἐκκλησίαν, τῷ ἐπιβάλλει τὴν γλώσσαν καὶ τὰ σχολεῖά του.

— Οὕτω ταῦτα γίνονται, ἀπήντησεν ὁ μυστικοσύμβουλος· ἀλλὰ καὶ πρέπει νὰ γίνωνται;

— Φυσικαὶ συνέπειαι, εἶπεν ὁ Λοθρίγγιος, τῶν πλεονεκτικῶν παθῶν καὶ διαθέσεων τοῦ ἀνθρώπου.

— Ἄς νὰ καταστέλλῃ ἔχει πρωτίστην ἐντολὴν ὁ πολιτισμὸς, ἀπεκρίθη ὁ γέρον. Τοῦτο ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ἡ θρησκεία· ἤθελον εἰπεῖ καὶ ἡ φιλοσοφία, ἂν ἡ φιλοσοφία ἐπ' ἐσχάτων δὲν ἐνόμιζεν ὅτι πρέπει νὰ κηρυχθῇ ἀντίπαλος τῆς θρησκείας.

— Εὐγενὴς εὐχή! ἀνέκραξεν ὁ ἀντιλέγων· ἀλλὰ τὴν νομίζετε καὶ ἐκπληρώσεως δεκτικὴν;

— Θὰ ἡσχυνόμην διὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος, εἶπεν ὁ μυστικοσύμβουλος, ἂν δὲν τὸ ἐνόμιζον. Εἰς τί ἀφορῶσιν οἱ πολιτικοὶ ὀργανισμοὶ ὧν ὑπεραγωνιζόμεθα, εἰμὴ εἰς τὸ ν' ἀναδείξωσι τὸ δημόσιον συμφέρον ὑπερέχον τοῦ ἰδιωτικοῦ, τὸ δίκαιον τῆς ἰδιοτελείας; Εἰς τί ἀφορῶσιν αἱ συνταγματικαὶ ἐλευθερίαι ὑπὲρ ὧν ἐνθουσιῶμεν, ἃς πολλάκις καὶ διὰ χύσεως αἵματος κατεκτήσαμεν; Ἄν οὐχὶ εἰς τὸ νὰ ὑποσκελίσῃ ἑνα ῥαδιουργὸν ἄλλος ῥαδιουργότερος, βεβαίως εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ κοινῶν καλοῦ διὰ κοινῆς καὶ ἐλευθέρως ψήφου. Διατί δὲ τὴν ψῆφον ταύτην διαθέτων λαὸς νὰ μὴ κανονίξῃ τοὺς πόρους του οὕτως, ὥστε ἐξ ἴσου διανεμόμενοι, νὰ δαπανῶνται οἱ μὲν εἰς τὰς ἐπιτοπίους ἐκασταχοῦ ἀνάγκας, οἱ δὲ εἰς τὴν κοινὴν διοίκησιν καὶ τὴν κοινὴν ὑπεράσπισιν, καὶ ἕκαστον δόγμα ἐν ἐλευθέρᾳ ἀσκήσει νὰ περιέπηται ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν του, καὶ πᾶσαι αἱ ἐν τῷ κράτει γλώσσαι καὶ φιλολογίαι ἐκ παραλλήλου καὶ ἀναλόγως τῆς εἰδικῆς τῶν βαρύντητος ν' ἀναπτύσσωνται; Ἰδοὺ, ὡς ἐν παραδείγματι σὰς ἀναφέρω τὴν πατρίδα τοῦ Κυρίου, εἶπε, στραφεὶς πρὸς ἐμέ. Ἐκεῖ εἶδον Ἰουδαίους ἐν Κερκύρᾳ, Ὁθωμανοὺς ἐν Χαλκίδι, καθολικοὺς καὶ διαμαρτυρομένους ἀλλαχοῦ. Ἄς μᾶς εἰπῇ ἂν τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν ἐπικρατῇ πανταχοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἂν μία τῶν κοινοτήτων πιέξῃ τὰς

ἄλλας, ἂν οἱ φόροι δὲν ἐπιβάλλωνται ἐξ ἴσου εἰς πάντας καὶ ὑπὲρ πάντων, ἂν πάντων ἡ λατρεία δὲν εἶναι σεβάστη καὶ ἐλευθέρως δὲν ἐξασκῆται. Ἐν μόνον ἐπιβάλλεται τυραννικῶς, ἡ γλώσσα· ἀλλ' ὁ τύραννος δὲν εἶναι ἡ κυβερνήσις, καὶ καλεῖται Πλάτων ἢ Ὁμήρος, καὶ οἱ φέροντες τὰ δεσμά του εἰσὶν ὑπερήφανοι δι' αὐτά. Ἡ λοιπὸν τὰ ἐλευθέρᾳ πολιτεύματα εἰσὶ ψεύδος καὶ δὲν ἀξίζουσι τὰς ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας ἡμῶν, ἢ, ἂν εἶναι ἀλήθεια, ἀφ' ἡμῶν τῶν φερόντων τὴν ψῆφον ἐξαρθᾶται ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ἰσοπολιτείας, ἥτις ἐκ ποικίλων καταγωγῶν, γλωσσῶν καὶ θρησκευμάτων δύναται νὰ καταρτίξῃ ἐν ὁμόφρονι κράτος καὶ νὰ παράγῃ ἑνα πατριωτισμόν. Ὅπου δὲ τοῦτο δὲν συμβαίνει, δὲν θέλωμεν νὰ συμβῇ, διότι ἡ ἠθικὴ ἡμῶν ἀνάπτυξις ἐστὶν ἐλλειπής, καὶ μόνον κατ' ἐπιφάνειαν ἀπεξέσαμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ἄγριον ἄνθρωπον. Ἄν δὲ τὸ κοινὸν δίκαιον ἀπὸ τῶν ἀτόμων μεταβῇ καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη, καὶ καταπέσωσι τὰ ὀχληρὰ προφράγματα τῆς τελωνιακῆς ἀλληγοφορολογίας, τότε βλέπετε ὅτι ἐκλείπει, ὡς τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, οὕτω καὶ τῶν ἐξωτερικῶν πολέμων καὶ τῶν κατακτῆσεων πᾶσα ἀνάγκη καὶ πᾶσα ἀφορμὴ, καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐντροπᾷ εἰς ἀπερίσπαστον εἰρήνην, καρπὸν γνησίου πολιτισμοῦ, ὅσον ἐδίδαξεν ὁ θεὸς τῆς ἡμετέρας πίστεως θεμελιωτής.

Οὐαί! τὸ βλέπετε, ἀπὸ τῆς Σκύλλης τῆς θεολογίας ἐνεπέσαμεν εἰς τὴν Χάρυβδι τῆς πολιτικῆς, καὶ εἰς διδασχὴν περὶ αἰωνίας εἰρήνης, ἥτις καὶ εἰς τὸν Λοθρίγγιον ἀπήρσκει, βυσσοδομεῖντα πόλεμον ἀνακτῆσεως τῶν παραρρήνιων ἐπαρχιῶν, καὶ εἰς τὰς ἰδέας τοῦ νέου ὑπηρετοῦ τοῦ Ἀρεως προσέκρουε. Διὰ τῆς ἀδεξίου μου λοιπὸν ἐπεμβάσεως, ἀντὶ κατεύνασιν νὰ ἐπιφένω, ὡς ἡλπίζον, τῶν διαφοριῶν, ἐκινδύνευσαν νὰ κορυφώσω αὐτὰς εἰς γενικὴν ἀναστάτωσην, ὅτε εὐτυχῇ ἀντιπερισπασμὸν ἔφερε φωνὴ ἀνακράσσα: «Ἰδοὺ ἡ Βόννη»!

Πάντες ἐσπεύσαμεν νὰ ἰδῶμεν τὴν ὥραιαν πόλιν τοῦ ὀνομαστοῦ πανεπιστημείου, ἐκκερμῆς ἀφέντες τὸ ζήτημα τῆς ἀνακτῆσεως τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῆς διηνεκούς εἰρήνης. Θὰ τὰ παρέτρεχον δὲ καὶ ἐγὼ ἐν τῇ ἐπιτολῇ μου, καὶ μεθ' ὅσα σοὶ εἶπον κατ' ἀρχὰς αὐτῆς, θὰ εἶχον τὴν γενναϊότητα νὰ καύσω τὰς σημειώσεις μου, ἂν δὲν ἐνόμιζον ὅτι ἀτελεστάτην σοὶ δίδω τῆς Γερμανίας εἰκόνα, χειραγωγῶν σε εἰς τὰς πόλεις καὶ τοὺς ποταμούς της, ἀποσκοπῶν δὲ τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀτμοσφαιρὰν της. Ὅπου δὴποτε τῷ ὄντι τῆς Γερμανίας στραφῇ, θέλεις πανταχοῦ ἀπαντήσῃ τὴν διηνεκῇ ταύτην μέριμναν ὅτι ἡ Γαλλία καὶ ὑπὸ τὰς φιλικωτέρας ἐπιδείξεις δὲν παύει ἐγκυμονοῦσα πόλεμον πρὸς ἀνάκτησιν τῶν χωρῶν ἃς ἀπώλεσε;

Τοῦ δὲ μυστικοσυμβούλου τὰς δι' ἄνθρωπον

τόσον συνετὸν ὁπωσοῦν ἰδανικὰς θεωρίας εἶδον ὑπ' ἄλλο φῶς, ὅτε ἔμαθον ὅτι κύριός του ἐστὶν ὁ ἀδελφὸς τῆς μακαρίτιδος βασιλίσσης ἡμῶν Ἀμαλίας, Μέγας Δούξ τῆς Ὀλδεμβούργου, ὅστις ἐν τῇ ἀγαθότητι καὶ εὐγενείᾳ τῆς καρδίας του προσβέβηκε τὰς φιλανθρωποὺς ταύτας ἀρχάς, καὶ συνέδριον προὐκάλεσεν ὁμοφρόνων του, ἐν ᾧ μέλλει νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτάς, καὶ ἐξ οὗ ὁ φιλέλλην μουσικοσύνεδρος ἀριστα ἐλπίζει ἀποτελέσμεναι. Συνέρχεται δ' αὐτὸ, ὡς μανθάνω, ἐν Ἰταλίᾳ.

Ἐν Βόννῃ λοιπὸν ἐξαντλεῖται ὁ Ῥήνος, ὑπὸ τὴν γραφικὴν δηλαδὴ αὐτοῦ ἔποψιν, καὶ ἐδῶ ἀποχαιρετῶ αὐτὸν, καὶ συγχρόνως καὶ σὲ, ἐπιστρέφων εἰς Βερολίνον, ὅπου τὰ ὅσον οὐπω ἀρχόμενα μαθήματα θὰ καταστήσωσι τὰς ἐπιστολάς μου σπανίας καὶ ἥμιστα ἐνδιαφερούσας.

2 Ὀκτωβρίου 1879.

Ξ.

Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σπανῶ, βραβευθεῖσα παρὰ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας].
Συνήχη· 181 σελ. 677.

ΙΑ'

Ἡ ἐποχὴ ἦτο πρόσφορος εἰς τὴν ξυλουργίαν. Πρὸ πολλοῦ παραμεληθεὶς καὶ σχεδὸν λησμονηθεὶς ὁ κλάδος οὗτος τῆς τέχνης ἀνέθαλλε καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν ἰδιότροπον τοῦ συρμού πνοήν. Ὁ ἀναγνώστης ἐνθυμεῖται ὅτι ἐξῶμεν τότε ἐν πλήρει μεσαιῶνι· ἡ φιλολογία, ὅπως ἀνακαίνισθη, εἶχε γείνει γοτθική, καὶ ἡ ἐν τῇ ποιήσει ἐπικρατοῦσα τάσις εἶχε μεταδοῖν εἰς τὰς γραφικὰς τέχνας, τὴν ζωγραφικὴν, τὴν γλυπτικὴν καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, κατὰ φυσικὴν δὲ ῥοπὴν τὰ ἐπιπλα ἠκολούθησαν τὸν αὐτὸν δρόμον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐγύμνωσαν πλεῖστα τῶν ἐπαρχίων ἀρχαῖα μέγαρα, ὅπως εὐχαριστήσωσι τοὺς Παρισίους, ἀλλ' ἄφ' οὗ τὰ ἐπιπλα αὐτῶν ἐξήντηλθον, ἀφ' οὗ ὁ ἀληθὴς μεσαιῶν ἐξέλιπεν, ἡναγκάσθησαν νὰ κατασκευάσωσι νέον. Ὑπὸ ἐπιτηδεῶν χειρῶν κατασκευάσμενα ἢ καρυὰ καὶ ἢ δρύς, ἠπάτησαν πλείστους ἐμπειρογνώμονας, ὁ δ' ἄλλως οὗτος δόλος ἐπλούτισε προνομιοῦχους τινὰς καλλιτέχνας. Διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ Πέτρου Μαρσῶ ὁ Μαυρίκιος ἔλαβεν εὐθὺς σχεδὸν σπουδαίας παραγγελίας, ἡδυνήθη δὲ ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν νὰ προσπορισθῇ τὰ πρὸς τὸ ζῆν δι' αὐτὸν τε καὶ τὰς δύο κόρας, τὰς ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ τεθείσας· ἡ πενία του δὲ ἐγένετο οὕτω πως πενία ἐργατική, οὐδὲν οὐδενὶ ὀφείλουσα οὐδ' ὑποκειμένη εἰς τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως ἢ εἰς τὴν τῆς αἰσίου φροντίδα, μυριακὴς δὲ προτιμωτέρα τῆς ἐπιπλάστου καὶ βασιανισμένης πολυτελείας, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας εἶχε ζῆσει ὁ Μαυρίκιος. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὁ νεανίας δὲν ἐφαίνετο πεπεισμένος περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ νέου αὐτοῦ βίου, ἐδέχετο τὴν τύχην του ἀποστρεφόμενος αὐτήν, εἰργάζε-

το δὲ καταρῶμενος τὴν ἐργασίαν. Ποσάκις κατὰ τοὺς πρώτους τούτους μῆνας ἠσθάνθη τὸ θάρος αὐτοῦ ἐλαττούμενον καὶ τὴν θέλησιν κλονιζομένην! Ποσάκις ὑπ' ἀκατονομάστου ὀργῆς κινούμενος, ἐνώπιον καὶ αὐτῆς τῆς ἐξαδέλφου του, ἔβριψε μετὰ παραφορᾶς τὰ ἐργαλεῖά του καὶ ἔθραυσε διὰ τῶν ποδῶν τὸ ἀρξάμενον ἔργον, ὥστε ἀγνοῶν ὅτι ἡ προθυμία διπλασιάζει τὴν ἀξίαν τῆς γινόμενης θυσίας, ὅτι δὲ καὶ αὐτὴν τὴν μεγίστην αὐταπάρνησιν πρέπει νὰ συνοδεύῃ μετάνοια. Εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις ὁ Μαυρίκιος ἦτο τρομερός. Ἡ Μαγδαληνὴ τὸν ἐβλεπε μετὰ θλίψεως, ἀφ' οὗ δὲ ἐξαντλήσας τὰς δυνάμεις του, ἐπιπτε κεκμηκῶς ἐπὶ τῆς κλίνης του, τὸν ἐπλησίαζε καὶ ἐσπόγγιζε τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου του, εὐτυχὴς λογιζομένη, ὅσάκις δὲν τὴν ἀπέκρουε δι' ἀποτόμων τινῶν λέξεων. Τὸ κεντοῦν καὶ ὑποσηρίζον αὐτὸν ἐν ᾧ εἶχεν ἀναδεχθῇ ἀγωνί, ἦτο ἡ ὑπερηφάνεια. Πρὸ παντός ἄλλου ἐπεθύμει νὰ μὴ ὀφείλῃ τίποτε εἰς τὴν ἐξαδέλφην του, βαρέως δ' ἔφερε τὴν ἰδέαν ὅτι εἶχε πωλήσει τοὺς ἀδάμαντας αὐτῆς καὶ ἐργασθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐσκέπτετο πρὸς τούτους ὅτι, ἐξασφαλίζων τὴν ὑπαρξίν τῆς Μαγδαληνῆς, ἀπληλάττετο τῆς πρὸς αὐτὴν ὑποχρεώσεώς του καὶ ἐγίνετο ἐλεύθερος ν' ἀποθάνῃ ὅπως ᾔθελε. Ἡ αὐτοκτονία ἐργηγόρε παρ' αὐτῷ οὐχὶ ὡς φάσμα ἀπειλητικόν, ἀλλ' ὡς ἄγγελος λυτρωτής.

Ὑπάρχει ἐν τούτοις χαρὰ, ἣν ἀγνοοῦσιν οἱ οὐδένα ποτὲ ἄλλον κόπον ἐν τῷ βίῳ δοκιμάσαντες ἢ τὸν τῆς γεννήσεως τῶν. Τὴν χαρὰν ταύτην ὁ Μαυρίκιος ἠσθάνθη τοσούτω μᾶλλον, καθόσον μὴ προβλέπων αὐτὴν δὲν προσεπάθησε νὰ τὴν καταστείλῃ, τὴν χαρὰν ἐκείνην λέγω, τὴν παιδαριώδη ἔσως ἀλλὰ μεγίστην ὅμως, ἣν αἰσθανόμεθα λαμβάνοντες τὸ πρῶτον ὅμως, ἣν αἰσθανόμεθα διὰ τῆς ἐργασίας ἡμῶν ἐκερδίσσαμεν. Ὅχι! ἡ χαρὰ αὕτη δὲν εἶναι παιδαριώδης, καθότι οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ συνειδήσις τῆς ἰδίας ἀξίας, δικαίως δ' ἐπαίρομεθα ἐπὶ τῷ πλούτῳ, δὲν διὰ τῶν ἡμετέρων χειρῶν ἀπεκτησάμεν πλουσιώτερος δὲ εἶναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὁ ἐργάτης, ὁ τὸν μισθὸν αὐτοῦ λαμβάνων, ἢ ὁ κληρονόμος, ὁ τὸ χρυσίον του ἀπαριθμῶν. Αἱ τοιαῦται σκέψεις ἦσαν μακρὰν τοῦ Μαυρικίου, ὅτε ὅμως εἶδεν ἐπὶ τοῦ ἀκριβαντός του τὰ νομίσματα, τὰ ὁποῖα εἶχε φέρει αὐτῷ ὁ Μαρσῶ, ἔλαβεν αὐτὰ ἐν πρὸς ἐν καὶ τὰ παρετήρησε μετὰ παιδικῆς περιεργίας ὡς τις φιλάργυρος ἢ ἐπαίτης πρῶτον ἢ δὴ βλέπων ἀργύριον, ὑπὸ αἰσθημάτων δὲ ἀφελούς κινούμενος, ἀξίου τῶν καλλίστων τῆς νεότητός του χρόνων, ἐξῆλθε φαιδρῶς ἵνα φέρῃ ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν Μαγδαληνὴν τὰς ἀπαρχὰς ταύτας τῆς ἐργασίας του. Ἐμειδία, ἦτο καὶ πάλιν εἰκοσαετής. Φεῦ! πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὴν θύραν τῆς ἐξαδέλφου του, ἐθεώρει ἥδη ὡς εὐήθειαν τὴν εὐφροσύνην, ἣν εἶχεν αἰσθανθῇ, ὡς ἀνόητον τὸ αἰσθημα τὸ ὠθ-

σαν αὐτὸν πρὸς τὴν Μαγδαληνὴν. Ἐν μιᾷ στιγμῇ ἡ χαρὰ του ἐσβέεσθαι, ὡς σβέννυται πῦρ ὑπὸ βραγδαίας βροχῆς. Ἡ Ὀρσολα ἐκάθητο ἐν τῷ προθαλάμῳ, ὁ Μαυρίκιος ἔβριψεν αὐτῇ ψυχρῶς τὰ χρήματά του καὶ ἀπεσύρθη χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν.

Ἡ ἐκπλήρωσις σπουδαίου καθήκοντος, καίτοι δυσχεροῦς, ἐμπνέει ἐνδόμυχον εὐφροσύνην, ἣν αἰσθάνονται καὶ αὐταὶ αἱ μᾶλλον διεσθαρμέναι ψυχαί! Ἐκτὸς τούτου, ἡ καλλιέργεια τέχνης τινός, ἔστω καὶ τῆς ταπεινοτάτης, ἔχει στιγμὰς ἐνθουσιασμοῦ. Ὁ Μαυρίκιος λοιπὸν εἰ καὶ ἀδημονῶν, ἐτέρπετο ὅμως κρυφίως, συνειδὼς ὅτι ἦτο χρήσιμος καὶ ἀναγκαῖος. Κατὰ τοῦτο πάντες σχεδὸν ἐμοιάζομεν τοὺς ἐν τοῖς πράγμασιν, οἵτινες ἐν ταῖς ἀπαιτήσεσι δι' ὧν πολιορκοῦνται, εὐρίσκουσι τι τὸ μὴ ἀπαρέσκον αὐτοῖς ἐντελῶς, πολλάκις δὲ διὰ πλαστῆς ἀθυμίας καλύπτουσι τὸν θρίαμβον τῆς κενοδοξίας τῶν. Ἀφ' ἐτέρου ὁ Μαυρίκιος ἐνεθουσία ἐνίοτε ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ἐνεθυμεῖτο δὲ τὰς ἀγνάς τῆς νεότητός του ἡμέρας, ὅτε εἰργάζετο πλησίον τοῦ πατρὸς του ἐν τῷ ἐν Βαλτραβέρ ἐργαστηρίῳ. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἱππότη ἐφαίνετο μεδιώσα καὶ ἐνθαρρύνουσα αὐτόν. Τέλος, ἐκτὸς τοῦ στιγμιαίου θυμοῦ, δὲν ἐμνημόνευσε, καὶ ὅστις ἐγίνετο ὁσημέραι σπανιώτερος, ὁ Μαυρίκιος μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων μηνῶν ἐθαύμαζε πόσον ταχέως καὶ εἰρηνικῶς παρήρχετο ὁ χρόνος. Ἡ ἐργασία συνεπάγεται τὴν ἀμοιβὴν αὐτῆς, ἀπομονοῦσα ἡμᾶς τοῦ κόσμου καὶ ἡμῶν αὐτῶν, ὀφείλομεν δὲ νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ εὐλογῶμεν αὐτήν, ἔστω καὶ μόνον διὰ τὴν γαλήνην, τῆς ὁποίας εἶναι πρόξενος.

Δυστυχῶς αἱ σωτήριοι αὐταὶ σκέψεις δὲν εἶχον καιρὸν νὰ καρποφορήσωσι, ὁ δὲ Μαυρίκιος ἐσπατάλα ἐξω κατὰ τὴν ἐσπέραν τὴν ἠθικὴν ὠφέλειαν, ἣν λεληθότως ἐκαρπούτο. Θεωρῶν ἑαυτὸν ἀνώτερον τοῦ παρόντος ταπεινοῦ καὶ τακτικοῦ βίου, ἐδήλωσεν ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ ζῇ κατ' ἀρέσκειαν. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν ἔστεργε τὴν μαγειρικὴν τῆς Ὀρσολας, οὐδ' ὑποχαιρέσειτο τρώγων μόνος μετὰ τῆς Μαγδαληνῆς, ὡς ὅλοι δὲ οἱ ἀσθενεῖς χαρακτῆρος ἀνθρωποι, ἐποιεῖτο περὶ πολλοῦ ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐκ τῆς ἰδίας μόνον ἐξηρτάτο θελήσεως. Τὴν πρῶταν προεγεύετο λιτῶς ἐν τῷ δωματίῳ του, τὴν δὲ ἐσπέραν, ὅτε τὰ ὠρολόγια τῆς πόλεως ἐσημαίνον ἐξ ἀπεδύετο τὴν ἐργατικὴν του στολήν, καὶ ἐξήρχετο πολλάκις χωρὶς νὰ ἴδῃ τὴν ἐξαδέλφην του δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, νομίζων ὅτι οὐδὲν ὀφείλει αὐτῇ, ἀφ' οὗ ἀπᾶξ τῇ εἶχε προμηθεύσει τὰ ἀναγκαῖα. Ἐνεκα δὲ τῆς ἐργασίας, τῆς σιγῆς καὶ τῆς ἀπομονώσεως, εἶχεν ἐξερχόμενος τὴν κεφαλὴν ἥσυχον καὶ τὸ αἶμα ψυχρὸν, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἠσθάνετο εἰδός τι μέθης βλέπων ἑαυτὸν ἐξω τοῦ ὑπερφύου του, μόνον ἐν τῷ πλήθει καὶ ἐλεύθερον. Ἀλλὰ ποῦ νὰ ὑπάγῃ; εἶχε βιαίως διαρρέξει

τὰς πρὸς τὸ παρελθὸν σχέσεις του. Οὐδ' ἓνα φίλον εἶχεν, ἢ μᾶλλον εἶπειν ἐν τῷ κύκλῳ, ἐν ᾧ εἶχε μαρτυρῇ ἡ νεότης του, ἔχει τις συντρόφους, ἀλλ' οὐδέποτε φίλον. Ἐβιάζετο ταχέως, σχεδὸν δὲ πάντοτε ἀπαίσιον τι γόητρον εἴλκυεν αὐτόν εἰς τὰ μέρη, ἐνθα εἶχε ναυαγήσει.

Ὡς ναυαγὸς ἐπὶ ἐρήμου ἀκτῆς βλέπων μετὰ φθόνου τὰ πλοῖα διασχίζοντα τὰ ὕδατα, τὰ καταβυθίσαντα τὴν περιουσίαν του, προὐχῶρις ὠχρὸς καὶ σκυθρωπὸς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀτελευτήτου πανηγύρεως, ἥτις οὐδέποτε πενθεῖ τὰ θύματα αὐτῆς, ἀφ' ἧς δὲ ἐκλείπουσιν ἄνδρες νέοι καὶ εὐεῖδεις καὶ λαμπροὶ χωρὶς ν' ἀφίσωσιν οὔτε λύπην οὔτε κενόν, οὐδ' αὐτὴν τὴν φωτεινὴν ῥιπὴν τοῦ διάττοντος ἀστέρος. Ἐπὶ στιγμὴν κατενυασθέντα τὰ πάθη αὐτοῦ διεγείροντο καὶ ἀνέβραζον. Ἐπὶ τῶν καταφύτων λεωφόρων, ἐν τῷ μέσῳ τῆς λαμπρότητος τῶν Παρισίων, ἐνεθυμεῖτο τὴν ὁδὸν Βαθυλωνίας, τὸ ὑπερφόν του καὶ τὸν ἀκρίβαντά του, δάκρυα δὲ ἀγανακτικῆς εὐρέσεως ἐβρέον ἐπὶ τῶν παρειῶν του, καὶ τότε ἐπέστρεφεν οἶκαδε πλήρης ὀργῆς, ὡς θηρίον ὑπὸ μυρίων βελῶν πληγωθέν. Πρὶν ἢ δὲ ἀποσυρθῇ εἰς τὸ δωμάτιόν του, εἰσῆρχετο συνήθως εἰς τὸ τῆς Μαγδαληνῆς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς φιλοφροσύνη τις αὐτοῦ. Ὁ δυστυχὴς ὑπῆκουεν εἰς τὴν ἀνακτορὸν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀδημονίαν του καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὰς δύο γυναῖκας δι' ὅσα ὑπέφερε δεινά, καθότι ἴδιον τῶν φιλαύτων ἀνθρώπων εἶναι τὸ νὰ βλέπωσι μετὰ χαρᾶς πάσχοντας τοὺς ἄλλους, ὅταν πάσχωσι καὶ αὐτοί. Ὁ Μαυρίκιος εὐρίσκειν ἐκάστοτε τὴν Μαγδαληνὴν καὶ τὴν Ὀρσολαν ἐργαζομένας παρὰ τῇ λυχνίᾳ καὶ φαιδράς, ὡς ἂν ἦσαν εἰσέτι ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Βαλτραβέρ, εἰσῆρχετο δ' ἀποτόμως ἔχων τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὡχρὸς τὸ πρόσωπον καὶ σκυπτικὸς τὸ βλέμμα. Ἀμφότεραι ἠγείροντο καὶ τὸν ὑπεδέβλεμμα. Ἀμφότεραι ἠγείροντο καὶ τὸν ὑπεδέβλεμον μετὰ τρυφερότητος ὡς ἀγαπητὸν ἀδελφόν, οὐδέποτε δὲ ἤκουσε παρ' αὐτῶν δικτικόν τινα λόγον ἢ ἀδιάκριτον ἐρώτησιν. Ἀλλ' αὐτὸς ἀπωθὼν τραχέως τὴν Ὀρσολαν, καὶ ῥίπτων βλέμμα περιφρονητικὸν πρὸς τὰ ζωγραφήματα τῆς Μαγδαληνῆς, ἐκάθητο εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ δωματίου, ἐνῶ δὲ αὐταὶ ἐξηκολούθουν τὴν ἐργασίαν τῶν, προσέβλεπεν αὐτάς εἰρωνικῶς ἢ ἀγρίως. Ἡ πραότης αὐτῶν, ἡ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐπικρατοῦσα γαλήνη καὶ τάξις, ἡ ἐναρμόνιος χάρις τῆς ἀπλουστάτης οἰκοσκευῆς, ἠρεθίζον ἀντὶ νὰ καταπραΰνωσιν αὐτόν. Σιωπηλὸς ὢν συνήθως, ἐπεδείκνυε τότε πνεῦμα ζωηρὸν καὶ ἐπιθετικόν καὶ ἐγίνετο εὐφυὴς καὶ εὐγλωττος, προκειμένου νὰ βασανίσῃ τὴν καρδίαν τῆς ἐξαδέλφου του· τὸ ἐξαγόμενον δὲ ἦτο ὅτι εἶχε βαρυνθῇ τὴν Ὀρσολαν καὶ τὴν Μαγδαληνὴν. Εἰς πάντα ταῦτα ἡ Μαγδαληνὴ οὐδὲν ἄλλο ἀντέτεινεν ἢ λογικὴν ἀτάραχον καὶ ἀνεξάντλητον ἐπιεικίαν, ἀλλ' ἡ Ὀρ-

σολα μόνη ἐγίνωσκε πόσα ἔχυνε δάκρυα ἢ νεᾶ-
νις μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἐξαδέλφου της.

Ἐπεὶ πρῶτο δὲ νὰ δοκιμάσῃ καὶ ἄλλας ὕβρεις.
Ὁ Μαυρίκιος ἀνῆκεν εἰς τὴν σχολὴν ἐκείνην τῶν
ἀνθρώπων, οἵτινες, ἐπειδὴ κατέφαγον ἀνοήτως
τὴν περιουσίαν των μετ' ἀκολάστων γυναικῶν,
νομίζουσιν ὅτι γνωρίζουσι τὰς γυναῖκας καὶ
θεωροῦσι δόξαν νὰ τὰς περιφρονῶσιν, ὁμιλοῦν-
τες περὶ τοῦ ἡμίσεος τούτου τοῦ ἀνθρωπίνου
γένους μετὰ τοσαύτης ἀναιδεΐας, ὥστε ἀκούων
τις αὐτοὺς αἰσθάνεται τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τοὺς
ἐρωτήσῃ ὁποῖόν τι ἔχουσιν ἄρ' ἔτι ἐπάγγελμα
αἱ ἀδελφαὶ των, ποῖαι δὲ τινες εἶναι αἱ μητέ-
ρες των; Καίτοι δὲ οὔτε εὖειδ' εὐρίσκων τὴν
ἐξαδέλφην του ἀλλ' οὔτε ἐπαγωγόν, ὁ Μαυρίκιος
ἀνεκάλυψεν ὅμως αἴφνης ὅτι ἐφέρετο εὐθὺς πρὸς
αὐτήν· ἐν ἑλλείψει τῶν αἰσθησέων τού, ὅς οὐδό-
λως ἐτάραττεν ἡ ἀγνὴ αὐτὴ καλλονή, ἡ φιλοτι-
μία καὶ ἡ κουφότης ἐσκότιζον αὐτόν. Ἦτο ἄρ' ἔτι
γε φυσικὸν νεανίας τριακοντούτης νὰ συζῇ ἀ-
δελφικῶς μετὰ νεάνιδος εἰκοσι μόλις καὶ τριῶν
ἐτῶν ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ; Τί ἄρ' ἔτι ἤθελον εἴ-
πει οἱ ἀρχαῖοι σύντροφοί του, τί δὲ ἐσκέπτετο
καὶ αὐτὴ ἡ Μαγδαληνὴ; ἡ ἀγάπη ἦν πρὸς αὐ-
τὸν ἐπεδείκνυε, τῷ ἐφαίνετο προκλητικῇ. Ἀλλ'
ὅμως, ὁσάκις τὴν ἐπλησίαζε σκοπὸν ἔχων νὰ
μεταβάλῃ τὴν, ὡς ἐνόμιζε, γελοῖαν τῶν πραγ-
μάτων κατάστασιν, κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνεξή-
γητόν αἰσθήματος σεβασμοῦ καὶ ἀπεσύρετο χω-
ρὶς νὰ τολμήσῃ νὰ θίξῃ καὶ τὴν χεῖρά της.

Ἡμέραν τινά, καθ' ἣν δὲν εἶχεν ἐργασίαν, ὁ
Μαυρίκιος ἐξεληθὼν τὸ πρῶτ' περιεπλανήθη μέ-
χρι τῆς ἐσπέρας ὑπὸ καυστικώτατον ἥλιον, ὑπὸ
τὸν ὁποῖον ἀναβράζουσι τὰ λιμνάζοντα τῶν ἐ-
λῶν ὕδατα καὶ ὁ βόρβορος τῶν ἀκαθάρτων πα-
θῶν. Ἐδεῖπνε οὐ μακρὰν τοῦ ἀρχαίου ἰταλι-
κοῦ θεάτρου ἐντὸς ἀμφιβόλου καπηλείου. Καθί-
μενος πρὸς τὸ βάθος σκοτεινοῦ δωματίου, ἔφα-
γεν ὀλίγον καὶ ἐκένωσε φιάλην οἴνου μετ' οἶνο-
πνεύματος μεμιγμένου, ἐξ ἐκείνων οἵτινες οὐδέ-
ποτε ἐπλήρωσαν τέλος εἰσαγωγῆς. Τὸ δεῖπνον
τοῦτο ὀλίγον ὁμοιάζει πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐ-
τρωγὲν ἄλλοτε ὁ Μαυρίκιος μετ' εὐθύμων συν-
τρόφων ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Καφενείου τῶν
Παρισίων, ὅτε ἡ ἀμαξία του περιέμενε πρὸ τῆς
θύρας καὶ ὁ ὑπηρέτης του κάτω τῆς κλίμακος.
Στηρίζων τὴν κεφαλὴν του διὰ τῶν χειρῶν, ἔ-
μεινε πολλὴν ὥραν βεθυθισμένος εἰς τὸ χάος τῶν
σκέψεών του, ὅς ἐξῆπτεν ἔτι μᾶλλον ἢ μέθη.
Διήλθε τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἐσπέρας ἐν ταῖς διό-
δοις παρατηρῶν δι' ὅμματος ἀγρίου τὰς κινήσεις
τῶν αἰσχυρῶν σειρήνων, ὅς ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων
ἐξερεῦγονται τὰ χαμαιτυπεῖα τοῦ ἐν Παρισίοις
βίου. Ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἐξα-
δέλφης του, ἡσθάνθη χαρὰν ἀνήμερον βλέπων
αὐτὴν μόνην. Ἡ Ὁρσολὰ ἀδιάθετος οὔσα ἀπὸ
τῆς προτεραίας, εἶχεν ἀποσυρθῇ ἐνωρίς. Ἡ Μαγ-

δαληνὴ ἀναγίνωσκεν, ἔκλεισε δὲ τὸ βιβλίον της
καὶ ὑπεδέξατο τὸν ἐξαδέλφον της, ὡς συνήθως,
προσποιουμένη ὅτι δὲν παρετῆρει τὴν ἀλλοίωσιν
τοῦ προσώπου του, τὴν ἀγρίαν τῶν ὀφθαλμῶν του
λάμψιν, τὴν πυρετώδη τῆς μορφῆς του ὠχρότη-
τα. Ὁ Μαυρίκιος ἐκάθισεν πλησίον της, διὰ φω-
νῆς δὲ διακαοῦς καὶ διακεκομμένης εἶπεν αὐτῇ
ἐπαίνους τινὰς τοσοῦτον ὑπερβολικούς, ὥστε ἡ
νεᾶνις ἠτένισεν αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως, ἔπειτα δὲ
ἐκ καρδίας ἐγέλασεν. Ὁ γέλως οὗτος, ἡ ἄδολος
αὐτῇ εὐθυμία νύμφης οὐδεμίαν αἰσθανομένης δυ-
σπισίαν, νομιζούσης δὲ ὅτι παίζει ὁ διώκων αὐ-
τὴν σάτυρος, ἠρέθισεν ἔτι μᾶλλον τὸν Μαυρίκιον,
ὅστις καταστέλλων τὴν ὀργὴν του, ἀπηύθυνεν
αὐτῇ μετὰ τῆς παραφορᾶς τοῦ μίσους καὶ δι' ὕ-
φους ὀργίλου λόγους ἐρωτικούς, ὧν τὴν σημα-
σίαν διετράνουν στυγεραὶ τινες ἐκφράσεις. Ὡχρὰ,
ψυχρὰ καὶ ἀκίνητος ὡς ἡ Ἀγνότης βλέπουσα μετ'
ἀπορίας πρόσφερόμενα αὐτῇ τὰ δῶρα τὰ διδόμενα
συνήθως εἰς τὴν πάνδημον Ἀφροδίτην, ἡ Μαγ-
δαληνὴ προσέβλεπεν αὐτόν, ἐν ὧμίλει, τοσοῦ-
τον ὑπερηφάνως καὶ λυπηρῶς, οὔτε ὀργὴν ἐκδη-
λοῦσα ἀλλ' οὔτε ἀγανάκτησιν, μητρικὸν δὲ μό-
νον οἶκτον καὶ ἀλγεινὴν ἐκπλήξιν, ὥστε ἐσιώ-
πησε κατὰ πληκτὸς ὡς ἐὰν ἐκράτει εἰς τὰς ἀγ-
κάλας του ἄψυχον μάρμαρον, ἐπὶ τέλους δὲ ἡ-
γέρθη καὶ ἔφυγεν ἐντρομος.

Ὅτε μετ' ὀλίγων ὥρων βαθὺν ὕπνον, οἷος ἀ-
κολουθεῖ συνήθως τὴν μέθη, ὁ Μαυρίκιος ἐνεθυ-
μήθη τὴν ἐπαύριον τὰ συμβάντα τῆς προτεραίας,
ἡσθάνθη ἄκραν αἰσχύνην. Δὲν λέγω ὅτι τὸν ἡ-
λεγχεν ἡ συνείδησίς του, ἀλλὰ δὲν ἔστεργε τὴν
ιδεάν ὅτι ἤθελεν ἀναγκασθῇ νὰ ἐρυθρίῃ ἐνώπιον
τῆς Μαγδαληνῆς. Πῶς νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιόν της;
Προέβλεπεν ἀντεγκλήσεις ὑπερβολικὰς καὶ μνη-
σικακίαν ἀδυσώπητον ὀχληρὰς ψευδοσεμνότη-
τος, καθότι ὁσάκις οἱ τοιοῦτοι ἀνθρωποὶ ἀπαν-
τῶσι γυναῖκας ἐναρέτους, παρηγοροῦνται θεω-
ροῦντες αὐτὰς ὑπὸ ἄχαριν ὄψιν, ὡς φόβητρα ἄξια
χλεύης. Ἡ ἡμέρα ἐφθινεν, ὁ δὲ Μαυρίκιος ἀνε-
πόλει τὰς εἰρημένας σκέψεις, ὅτε ἡ ἐξαδέλφη
του εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του. Βλέπων αὐ-
τὴν ἡρυθρίασε, ὠχρίασεν, ἐταράχθη, εὐχαρίστως
δὲ ἤθελεν ἰδεῖ τὸ πάτωμα ἀνοιγόμενον ὑπὸ
τοὺς πόδας του ἢ τὴν ὀροφὴν πίπτουσαν ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς του, ἀλλ' ἐκείνη προτείνουσα τὴν χεῖρα
καὶ μειδιῶσα ἀπεκάλεσεν αὐτὸν ἀδελφόν, ὥστε
ἐνόμισεν ἐπὶ στιγμὴν ὅτι εἶχεν ἰδεῖ κατ' ὄνειρον
τὴν σκηνὴν τῆς προτεραίας. Σπανίως οἱ εὐγενεῖς
τῶν ἀνδρῶν δὲν διατηροῦσιν αἰσθημα ἀγάπης
πρὸς τὴν γυναῖκα παρ' ἢ ἀπέτυχον, ἥτις δὲ δυ-
ναμένη νὰ τοὺς ταπεινώσῃ μετὰ τὴν ἡττάν των,
ἐπιείκειαν μόνον ἐπιδεικνύει πρὸς αὐτοὺς. Ἡ
ἡμετέρα καρδία εὐγνωμονεῖ πάντοτε πρὸς ἐκεῖ-
νους, οἵτινες περιποιῶνται τὴν κουφότητα ἡμῶν,
τὸν δὲ Μαυρίκιον, καίτοι μὴ ὁμολογοῦντα τοῦτο,
συνεκίνει ἡ γενναϊότης τῆς Μαγδαληνῆς, ἐνδο-

μύχως δ' ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ ἀρετὴ δὲν εἶναι ἀ-
ναγκαιῶς γελοία καὶ στρυφνὴ, καὶ ὅτι δύναται
ἐνίοτε νὰ εἶναι ἐρασιμία.

Ἡ Μαγδαληνὴ ἤρχετο νὰ παρακαλέσῃ αὐ-
τὸν νὰ δεῖπνήσῃ μετ' αὐτῆς τὴν ἡμέραν ἐκείνην.
Ὁ Μαυρίκιος παρετῆρε τὸν οὐρανόν, ὅστις ἀπὸ
τῆς πρώτης διελύετο εἰς βροχὴν, καὶ ἐσκέφθη ὅτι
δὲν ἦτο εἰς ἄκρον εὐχάριστον νὰ ἐξέλθῃ, ὅπως
εὖρῃ μακρὰν που λιτὸν δεῖπνον· ἀφ' ἑτέρου ὁ
στόμαχός του ἐπασχεν ἐκ τῆς κραυγῆς τῆς
προτεραίας. Τέλος, κρίνων ἑαυτὸν ἐνοχὸν πρὸς
τὴν ἐξαδέλφην του, δὲν δυσχερεστεῖτο δυνάμε-
νος νὰ ἐξίλειωθῇ τόσον εὐκόλως, ἀποδεικνύων δὲ
καὶ αὐτὸς μεγαλοψυχίαν καὶ γενναϊότητα, ἀ-
πεδέξατο τὴν παράκλησιν τῆς Μαγδαληνῆς.

ΙΒ'

Ἡ τράπεζα εἶχε στρωθῇ ἐντὸς μικροῦ ἐστια-
τορίου, τοῦ ὁποῖου τοὺς τοίχους ἐκόσμει χά-
ρης μιμούμενος ἀπαρallaκτικῶς τὸ δρύϊνον ξύ-
λον. Τὴν θερμάστραν ἐκάλυπτον διάφορα ἀνθῆ,
τὸ μόνον δὲ ὑπάρχον παρὰ θυρὸν ἐβλεπε πρὸς
τὰ δένδρα τοῦ κήπου, τῶν ὁποῖων τὸ φθινόπω-
ρον εἶχεν ἤδη μαράνει τὰ φύλλα. Ἡ τράπεζα
ἦτο μικρά, τὰ δὲ ἀπλούστατα σκεῦη δὲν ἤθε-
λον φανῇ ἀνάρμοστα εἰς κουάκερόν τινα ἢ μο-
ναχόν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ καταλεύκου ἐπιστρώματος
τὰ πάντα ἔστιλβον καθαρὰ καὶ χαροπὰ. Καθή-
μενος ἀπέναντι τῆς Μαγδαληνῆς, ἥτις ὑποδε-
χομένη αὐτὸν ἐν τῇ πενίᾳ τῆς ἐπεδείκνυε χά-
ριν, ἥς στεροῦνται πολλάκις οἱ πλούσιοι, ὁ Μαυ-
ρίκιος ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ τοιοῦτον
ἦτο προτιμότερον τοῦ καπηλείου, ἐν ᾧ συνήθως
ἐδεῖπνε. Τὰ φαγητὰ δὲν ἦσαν οὔτε πολλὰ οὔτε
ἐκλεκτά, ἀλλ' ὅπερ σπανιότερον, ἦσαν καλὰ
καὶ ὑγιεινά. Ἡ Ὁρσολὰ εἶχε παρασκευάσει αὐτὰ
δι' ὅλης τῆς δυνατῆς τέχνης, τῶρα δὲ καθαρὰ
καὶ ζώηρα καὶ εὐθυμὸς ὑπῆρξεν τοὺς κυρίους
τῆς φέρουσα τὰ φαγητὰ, ἀλλάσσουσα τὰ πινά-
κια καὶ δεικνύουσα εἰς τὸν Μαυρίκιον τὰ ἀρι-
στά τεμάχια, ἐκστατικὴ δὲ ὁσάκις οὗτος κατε-
δέχετο νὰ ἐπαίνεσθαι. Ἡ Μαγδαληνὴ μόλις ἐ-
τρωγε, περιποιουμένη τὸν ἐξαδέλφον τῆς μετὰ
τῆς ἀνησυχίας στοργῆς ἐρωμένης, ἥτις λογιζε-
ται εὐτυχὴς καὶ ὑπερήφανος ὑπηρετοῦσα τὸν ἐ-
ραστήν της. Ὁ Μαυρίκιος ἐκὼν ἄκων συνεκί-
νεῖτο ἐκ τῶν περιποιήσεων τούτων, ἡρώτα δ'
ἑαυτὸν μετ' ἀπορίας διὰ τίνος πράξεως εἶχεν ἀ-
ναδειχθῇ ἄξιος αὐτῶν. Πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι
δὲν ἦτο ἀναίσθητος πρὸς τὴν τέχνην τῆς Ὁρ-
σολας, ἣν μέχρι τοῦδε ἠγνόει. Εἰς τὸ τέλος τοῦ
γεύματος ἡ Ὁρσολὰ ἐπλησίασεν αὐτὸν κρατοῦσα
μεγίστην ἀνθοδέσμη, καὶ ἀπήγγειλε προσφώ-
νησιν, ἣν εἶχεν ἐκμάθει ἐκ προτέρων, ἀλλ' ἐκ τῆς
συγκινήσεως διακοπέσας, ἐρρίβθη εἰς τὰς ἀγκά-
λας του καὶ τῷ νυχήθη εἰς ἔτη πολλά, κατα-
φιλοῦσα αὐτὸν καὶ καταβρέχουσα διὰ τῶν δα-
κρύων της.

Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ἡ σειρά τῆς Μαγδαληνῆς,
ἥτις ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα ἀπευθύνουσα ἄ-
μα λόγους τινὰς φιλοφρονάς καὶ ἀνεπιτηδεύ-
τους. Τὴν τράπεζαν ἐκάλυπτον ἐν τούτοις ὡς
ἐν Βαλτραβέρ διάφορα πλακούντια, φιάλη δὲ οἶ-
νου παλαιοῦ, ὃν αἱ δύο νεαὶ εἶχον προμηθευθῇ
χάριν τῆς ἡμέρας ἐκείνης δι' ἐνὸς μηνὸς αὐστη-
ρᾶς οἰκονομίας καὶ παντοίων στερησέων, ὑφούτο
ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ οὐρανὸς εἶχε γένει
αἶθριος, τὰ πτηνὰ ἐκελάδουν ἐν τῷ κήπῳ, ἡ ὁ-
σμὴ τῶν βεβρεγμένων φύλλων εἰσῆρχετο διὰ
τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου, ὁ δὲ δύων ἥλιος ἔπεμ-
πεν ἐπὶ τῆς τραπέζης φαιδρὰν ἀκτίνα, ὑπὸ τὴν
ὁποῖαν τὰ ποτήρια ἐσπινθηροβόλουν ὡς πολυ-
τιμα κρύσταλλα. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ Μαυρίκιος
εἶχεν ἐγκαταλίπει τὸν πατρικὸν οἶκον, πρῶτον
ἤδη ἐτελεῖτο ἡ ἐορτὴ του, πρὸ δέκα δὲ ἐτῶν
λησμονηθεῖσα ἡ ἐπέτειος αὐτῇ διήγειρεν ἐν αὐτῷ
βιαίως τὰς ἀρίστας τῆς νεότητός του ἀναμνή-
σεις. Ἐνεθυμήθη τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ ἡμέρα
αὐτὴ ἦτο ἐν Βαλτραβέρ ἡμέρα γενικῆς ἐορτῆς,
εἶδε δ' ἑαυτὸν μετὰ τῆς μαρκεσίας καὶ τοῦ
ἱπποτοῦ περιστοιχιζόμενον ὑπὸ πάντων τῶν ἀρ-
χαίων ὑπηρετῶν, οἵτινες ἐξέφραζον αὐτῷ ἀφε-
λῶς τὰς εὐχὰς των καὶ τὴν ἀγάπην. Ἡ καρδία
του ἐταράχθη, τὸ μέτωπόν του ὠχρίασε, δά-
κρυα δὲ ὕγραναν τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἡ Μαγ-
δαληνὴ, ἥτις τὸν παρετῆρει, ἡγέρθη καὶ στη-
ρίζομένη ἐπὶ τοῦ ὤμου του ἔκλινε πρὸς αὐτόν
τὴν παρθενικὴν της κεφαλὴν σύννους καὶ προσε-
κτικὴ ὡς τὸ ἐν τῷ Δούβρῳ περικαλλῆς ἐκεῖνο
τῆς Πολυμνίας ἀγαλμα, ἡ μᾶλλον ὡς ἄγγελος
φύλαξ καιροφυλακτῶν τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ὑπὸ
τὴν προστασίαν αὐτοῦ παιδίου. Σκεπτόμενος ὁ-
ποῖα πρὸς αὐτὸν ἐφάνη, ὁποῖος δὲ αὐτὸς πρὸς
ἐκείνην, ὁ Μαυρίκιος ἡσθάνθη τέλος καμυπομέ-
νην τὴν σκληρυνθεῖσαν αὐτοῦ ψυχὴν, ἡ δ' ὑπε-
ρηφάνειά του ἀντὶ νὰ ἐρσιθισθῇ, ἐκλινε γόνυ ἐνώ-
πιον τῆς ἀρετῆς. Οὐδὲ μία λέξις ἐταράξε τὴν
συγκινητικὴν ταύτην σιωπὴν, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ
Ὁρσολὰ ἐσιώπησε. Μόνον ὅτε ὁ νεανίας λαμβά-
νων τὴν χεῖρα τῆς Μαγδαληνῆς ἐφίλησεν αὐτήν,
ἡ Ὁρσολὰ, ὡς ἐὰν εἶχεν ἐκτελέσει λαμπράν
τινα πράξιν, δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ μίαν
τῶν συνήθων ἐκφράσεων τῆς πρὸς τὸν Μαυρίκιον
καρτίας της. Ἡ ἐσπέρα διήλθεν ἐν τῷ δωμα-
τίῳ τῆς Μαγδαληνῆς εἰς τερπνὰς συνδιαλέξεις.
Ἐνεθυμήθησαν τὸ Βαλτραβέρ, τὴν μαρκεσίαν
καὶ τὸν ἱπποτὴν καὶ τὴν φθινοπωρινὴν ἐκείνην
ἐσπέραν, καθ' ἣν τὸ πρῶτον συνηντήθησαν. Ἀ-
νεπόλησαν ἀμφότεροι ἀσμένως πάσας τὰς λε-
πομερείας τῆς εἰς τὴν ἐπαυλιν ἀφίξεώς των,
τὴν ὀρφανὴν κόρην στηριζομένην ἐπὶ τοῦ βρα-
χίονος τοῦ νέου ἱππέως, ἀγνοοῦσαν δὲ ὅτι ἦτο
ἐξαδελφός της, τὸν κατόπιν αὐτῶν ἐρχόμενον
ἱππον, τὸ ὑπὸ τῶν τελευταίων τοῦ ἡλίου ἀκτί-
νων φωτιζόμενον δάσος, τὰς κυκλίδας τοῦ κή-

που, τοὺς πυργίσκους τοῦ μεγάρου καὶ τέλος τοὺς δύο γέροντας ἐγειρομένους ἵνα ὑποδεχθῶσι τὴν νεαρὰν ξένην. Ἐλησμονόουν δὲ τὴν ὥραν ἀναπολύντες τὰς ἀναμνήσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι ἐκελάδουν ἐν τῇ μνήμῃ των ὡς πτηνὰ ἐντὸς πτηνοτροφείου. Ὁ Μαυρίκιος θαυμάζων τὸ γόητρον αὐτῶν ἤκουε μὲν εἰσέτι προσαδόμενον τὸ ἄσμα τοῦ Δὸν Ζουάν, ἀλλ' ἀσθενῶς καὶ ἐκ σπανίων διαλειμμάτων, ἀποσυρόμενος δὲ ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ ζωὴ ἔχει ὥρας τερπνάς, ἡ δὲ πενία ἐορτὰς ὡς καὶ ὁ πλοῦτος. Εἰσερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιόν του, εἶδε τὰ ἐργαλεῖά του ἀνευ ὀργῆς, τὴν δὲ εἰκόνα τοῦ πατρὸς του μετὰ χαρᾶς, ἔπειτα δὲ ἀπεκοιμήθη αἰσθανόμενος ἐκτακτον γαλήνην καὶ σκεπτόμενος ὅτι ἡ ἐξαδέλφη του καὶ ἡ Ὁρσολα ἦσαν καλαὶ νέαι, ἐκοιμήθη δὲ ὑπνὸν ἡσυχον καὶ βαθύν. Ἀμα τῇ αὐγῇ ἐξύπνισεν αὐτὸν ἡ φωνὴ τοῦ Πέτρου Μαρσῶ, ὅστις ἐχαιρέτιζε τὴν ἡμέραν καὶ προσήνετο ἄδων καὶ ἐργαζόμενος. Ὁ Μαυρίκιος ἠγέρθη ταχέως καὶ ἤρξατο μετὰ θάρρους ἐργαζόμενος καὶ αὐτός.

ΙΓ'

Ἐὰν νομίσωμεν ὅτι ὁ Μαυρίκιος ἐσώθη, χαρῶμεν δὲ ἐπὶ τούτῳ καὶ φαντασθῶμεν ὅτι δὲν ὑπολείπεται πλέον αὐτῷ ἄλλο τι ἢ νὰ τεῖνῃ τὴν χεῖρα εἰς ἀνάκτησιν καὶ πάλιν τῆς νεότητος καὶ τῶν ἀπολεσθέντων αὐτῆς θησαυρῶν, θέλωμεν δεινῶς ἀπατηθῇ καὶ παραγνώρισει τὰς βουλὰς τοῦ Θεοῦ, ὅστις θέλει τὸν ἐξίλασθαι, καὶ δὲν ἐπιτρέπει ν' ἀναβαίνειν ἐν μιᾷ μόνῃ ἡμέρᾳ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἱερὸν λόγον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξέπεσεν. Ἡ εἰς αὐτὸν ἀνάβασις εἶναι δύσκολος, γνωρίζω δὲ πολλοὺς οἵτινες, ῥωμαλεώτεροι ὄντες τοῦ Μαυρίκιου, ἔστησαν ὅμως ἐν τῷ μέσῳ ὠχροὶ καὶ κεκμηκότες καὶ μετὰ τρόμου μετροῦντες τὴν μακρὰν ὁδόν, ἣν ἔχουσι νὰ διανύσωσιν εἰσέτι. Ἀληθῶς ἐκεῖνοι δὲν εἶχον παρ' αὐτοῖς ἄγγελον στηρίζοντα αὐτοὺς καὶ σπογγίζοντα τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου των, δεικνύοντα δὲ εἰς αὐτοὺς τὴν συντομωτάτην καὶ ὁμαλωτάτην ὁδόν, δι' ἧς αἱ πεπτωκυῖαι ψυχὰι δύνανται ν' ἀνυψωθῶσι πάλιν εἰς τὰς οὐρανίας μονάς.

Τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου ἐπλησίαζεν, ἤρχετο δὲ ἡδὴ ὁ Νοέμβριος ῥιγῶν ὑπὸ τὴν χιονώδη αὐτοῦ χλαμύδα καὶ ἔχων τοὺς μὲν πόδας ἐν τῷ βορβόρῳ, τὴν δὲ κεφαλὴν ἐν ταῖς νεφέλαις. Ὁ ὅπως ἐννοήσῃ τις τὸ ζοφερόν τῆς ὥρας ταύτης τοῦ ἔτους, πρέπει νὰ εἶναι μόνος ἐν Παρισίοις πτωχὸς καὶ ἀνευ οἰκογενείας, ν' ἀναγκάζεται δὲ νὰ ἐξέρχεται ἵνα τρώγῃ, καὶ ἐπιστρέφων νὰ εὕρισκῃ τὴν ἐρημίαν καθημένην παρὰ τὴν πενιχρὰν αὐτοῦ ἐστίαν. Ἀναγνωρίσας τὴν τέχνην τῆς Ὁρσολᾶς περὶ τὴν μαγειρικὴν, πρὸς δὲ καὶ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τοῦ χειμῶνος νὰ στέργῃ τὸν οἰκογενειακὸν βίον, ὁ Μαυρίκιος εἶχε τέλος ἀποφασίσει νὰ δειπνῇ τακτικῶς μετὰ τῆς ἐξαδέλ-

φης του, λησμονήσας ὅμως τὰς συγκινήσεις τῆς ἐορτῆς του, δυσκόλως ἔφερε τὸν τοιοῦτον βίον. Ἀλλ' ὅτε ὁ βορρᾶς ἐσύριζε καὶ ἡ χιών κατέπιπτε πυκνὴ, εὐχαρίστως ἐσκέπτετο ὅτι τὸ δεῖπνόν του τὸν περιέμενεν ἐκεῖ που πλησίον ἐντὸς δωματίου θερμοῦ καὶ καλῶς κεκλεισμένου, ἐνθα δύο μειδιῶσαι μορφαὶ ὑπεδέχοντο αὐτὸν ἐκάστοτε μετὰ χαρᾶς.

Καίτοι λιτόν, τὸ δεῖπνον ἦτο εὐθυμον, ὁ δὲ Μαυρίκιος εἶχε συνήθως τὴν ἐκ τῆς ἐργασίας προερχομένην φοβερὰν πείναν, ἥτις καθίστα αὐτὸν ἐπεικὴ πρὸς τὰ παρατιθέμενα φαγητά. Ἀλλ' ὡς τε ἡ Ὁρσολα παρεσκεύαζε συνήθως τὰ ἀρέσκοντα αὐτῷ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Μαγδαληνὴ ἀνεπλήρου διὰ τοῦ χαριστάτου πνεύματός της τὴν ἔλλειψιν τῆς περὶ τὴν τράπεζαν πολυτελείας, ὁ δὲ Μαυρίκιος εἰ καὶ δυσκόλως ὑπὸ ποιητικῶν ἰδεῶν γοητευόμενος, ἐθαύμαζεν ὅμως τὴν εὐφυίαν αὐτῆς καὶ τὴν χάριν, ἥτις εἶχε διαφύγει ἐπὶ τοσοῦτον τὴν προσοχὴν αὐτοῦ. Τὰ πάντα λοιπὸν ἔβαινον κατ' εὐχὴν ἐνόσῳ ἐκάθηντο περὶ τὴν τράπεζαν. Δυστυχῶς ἡ ἐσπέρα ἐφαίνετο εἰς ἄκρον μακρὰ, οὐχὶ εἰς τὴν Ὁρσολὴν ἢ εἰς τὴν Μαγδαληνὴν, ἀλλ' εἰς τὸν Μαυρίκιον, οὐδεμίαν ἔχοντα ἀσχολίαν. Ἀξίον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι αἱ γυναῖκες πάντοτε καταγίνονται περὶ τι, ἐνῷ οἱ ἄνδρες μένουσιν ἀργοί, ἀφοῦ παύσωσιν ἐργαζόμενοι σπουδαίως. Καθήμεναι παρὰ τὴν λυχνίαν ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ Ὁρσολα ἔρραπτον καὶ ἔπλεκον, ὁ δὲ Μαυρίκιος περιεφέρετο ἐν τῷ δωματίῳ, παρετῆρει τὰ ἐργόχειρα, ἐκάθηντο, ἠγείρετο καὶ ἐκάθηντο πάλιν. Μεταξὺ καὶ αὐτῶν τῶν εὐφυστάτων ἀνθρώπων, τὰ ἀντικείμενα τῆς συνομιλίας δὲν εἶναι ἀνεξάντλητα, ἐννοῶ δὲ διατὶ οἱ ἄνδρες ἐπενόησαν τὸ χαρτοπαίγνιον, ἵνα μὴ ἀναγκάζωνται νὰ ὁμιλῶσιν ὅταν εἶναι μόνοι. Ἀφ' ἧς ἡμέρας εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἐξαδέλφης του ὅπως ὕβριση αὐτὴν, ὁ Μαυρίκιος ἦτο ἠπιώτερος εἰς τοὺς λόγους του καὶ προσεκτικώτερος, πολλάκις δ' ἀνεχαίτιζε τὴν ἐπὶ τῶν χειλέων του λοιδορίαν. Ἀλλ' ὅμως, καίτοι προσπαθῶν νὰ δαμάσῃ καὶ νικήσῃ ἑαυτὸν, σπανίως ἀπεσύρετο χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν τινὰ πικρὰν ἢ προσβλητικὴν. Βεβαίως οὐσα τῆς ἐπιρροῆς αὐτῆς, ἡ Μαγδαληνὴ ἀντὶ νὰ κύπτῃ τὴν κεφαλὴν ὡς ἄλλοτε, ἀπεκρίνετο μετὰ γλυκειᾶς σταθερότητος ἐν τῇ θεληκτηρίῳ ἐκείνῃ γλώσσῃ, ἣν μετέρχεται ἡ φρόνησις, ὅταν συνοδεύηται ὑπὸ τῆς πραότητος καὶ τῆς χάριτος. Ἐκ διαλειμμάτων δὲ ἡ Ὁρσολα ἔλεγε καὶ αὐτῇ μίαν λέξιν. Ὁ Μαυρίκιος ὠργίζετο κατ' ἀρχάς, ἔπειτα δὲ ἐσιώπα, ἐνίοτε δὲ ἐκὼν ἄκων ἐμειδία.

Εἰ καὶ ἡ Μαγδαληνὴ περιποιεῖτο αὐτὸν μετ' ἀγγελικῆς πραότητος, ἡ ἐσπέρα ἐφαίνετο, ὡς εἶπον, λίαν μακρὰ εἰς τὸν Μαυρίκιον. Πολλάκις ὁ διάλογος διεκόπτετο, δυσκόλως δὲ ἐπα-

νελαμβάνετο. Ἡ νεᾶνις λοιπὸν ὅπως τὸν διασκέδασεν, παρεκάλεσε τὸν Μαυρίκιον νὰ ἀναγνώσῃ τι μεγαλοφώνως, ἀλλὰ κατὰ τῆς προτάσεως ταύτης ὁ Μαυρίκιος ἐξανέστη. Ἐν τῷ ὀκνηρῷ καὶ ἀσώτῳ αὐτοῦ βίῳ σπανίως εἶχεν ἀνοίξει βιβλίον, ἀσχολούμενος δὲ περὶ τοὺς ἴππους καὶ τὰς ἀμάξας καὶ τὰ ἐπιπλα, οὐδὲν εἶχε σκεφθῇ νὰ θρέψῃ διὰ τῆς ἀναγνώσεως τὴν φαντασίαν αὐτοῦ ἢ τὴν διάνοιαν. Ἀλλ' ἡ Μαγδαληνὴ ἀπαξ ἀποτυχούσα δὲν ἀπεθάρρυνθη. Ἐσπέραν τινὰ ἐνεχείρισεν εἰς τὸν ἐξαδέλφον της ἐν τῶν χαριστέρων ἐργῶν τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας, τὸν Ἐφημέριον τοῦ Βακεργίε. Γνωστὸν εἶναι μετὰ πόσης λεπτότητος καὶ συγκινητικῆς ἀπλότητος ὁ Γόλδσμιθ περιγράφει ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς θλίψεις τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Ὁ Μαυρίκιος ἀπεποιεῖτο μετὰ δυσθυμίας ν' ἀναγνώσῃ τὰς πρώτας σελίδας, ἡρώτα δὲ τὴν ἐξαδέλφην του ἐὰν ἐθεώρει αὐτὸν ὡς παιδίον, τὸ ὁποῖον διασκεδάζει τις διὰ μύθων. Ἡ Μαγδαληνὴ ἐπέμενεν, ὁ δὲ Μαυρίκιος ἐξ ἀνυπομονησίας μᾶλλον ἢ ἐκ φιλοφροσύνης κινούμενος, καὶ ὅπως ἀπαλλαγῇ ὀχληρῶν παρακλήσεων, ἤρξατο τῆς ἀναγνώσεως τοῦ θαυμασίου διηγήματος. Ἡ περιγραφή τῶν ἐν αὐτῷ προσώπων, ὁ τρόπος δι' οὗ παρουσιάζονται εἰς τὸν ἀναγνώστην, ἡ τέχνη μεθ' ἧς καὶ τὸ ἐλάχιστον συμβᾶν ἀνεπιτηδεύτως συνδέεται μετὰ τῆς ὅλης πλοκῆς ἔχει τοσοῦτον τὸ ἐπαγωγόν, ὥστε δυσκόλως ἀφίνει τις τὸ βιβλίον πρὶν ἢ ἀποπερατίσῃ αὐτό. Ὁ Μαυρίκιος καίτοι ἐπιδεικνύων περιφρόνησιν πρὸς τὰ παραμύθια, ὡς ἔλεγε, δὲν ἀντέστη εἰς τὸ γόητρον τοῦ οἰκογενειακοῦ τούτου ποιήματος. Αἱ μετὰ τῆς Μαγδαληνῆς καθ' ἡμέραν συνδιαλέξεις του εἶχον ἤδη κάμψῃ τὴν ψυχὴν του καὶ προετοιμάσει αὐτὴν ἵνα δεχθῇ καὶ γονιμοποιήσῃ τὸ τοιοῦτον πολῦτιμον σπέρμα. Βλέπων εἰς ποίας δοκιμασίας ὑπόκεινται καὶ αὐτοὶ οἱ ταπεινότεροι τῶν ἀνθρώπων, κατενόησεν ὅτι καὶ ἐν τῇ κατωτάτῃ θέσει εὕρισκονται μεγάλαι ἀρεταὶ καὶ ἡρωικὴ αὐταπάρνησις. Περαινῶν τὸ βιβλίον, ὑποχάριστῳ τὴν ἐξαδέλφην του δι' ἣν εἶχε προμηθεύσει αὐτῇ ἡδονήν, ἔκτοτε δὲ δὲν ἀνέστη πλέον εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς Μαγδαληνῆς. Ἐκπλησσομένης ἐπὶ τῇ τέρεψι ἣν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἀπέλαυνεν, ἐθαύμαζε καθ' ἑαυτὸν τὴν συνέσιν τῆς Μαγδαληνῆς, καὶ ὑπ' αὐτῆς ὀδηγούμενος ἀνεπαίσθητος ἐβελτιοῦτο. Ἀφοῦ ἐκλείετο τὸ βιβλίον, ἀντήλασσον συνήθως τὰς σκέψεις των καὶ τὰς ἐντυπώσεις των, μετεῖχε δὲ καὶ ἡ Ὁρσολα τῆς συζητήσεως, καὶ οὕτως ἡ ἐσπέρα λεληθότως παρήνευχετο.

Ὁ Πέτρος Μαρσῶ καὶ ἡ σύζυγός του διήρχοντο ἐνίοτε τὴν ἐσπέραν παρὰ τῇ Μαγδαληνῇ, ἥτις ἠγάπα εἰλικρινῶς τοὺς ἀγαθοὺς τούτους ἀνθρώπους, θεωροῦσα ἐνδομύχως τὸν Μαρσῶ ὡς τὸ

ὄργανον, δι' οὗ ἡ θεία Πρόνοια εἶχεν ἐκτελέσει τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ Μαυρίκιου, ὅστις ἀνευ αὐτοῦ ἤθελεν ἐπὶ πολὺ εἶτι περιμείνει εὐκαιρίαν ὅπως ἐπιχειρήσῃ ἐργασίαν τινὰ. Ἀφ' ἑτέρου ὁ τεχνίτης δὲν ἐλησμονεῖ ὅτι εἰς τὴν μεσολάβησιν τῆς Μαγδαληνῆς ὤφειλε τὴν βοήθειαν τοῦ Μαυρίκιου, ἥς ἐνεκα ἠσθάνετο ἄκραν εὐγνωμοσύνην. Καίτοι συνειθίσαντες τοὺς τρόπους του καὶ ἀγαπῶντες αὐτόν, τὸν ἐφοβοῦντο ὀλίγον, ἀλλὰ πρὸς τὴν Μαγδαληνὴν εἶχον ἀληθῆ λατρείαν. Κάλλιστα κατενόουν ὅτι ὁ Μαυρίκιος καὶ ἡ Μαγδαληνὴ, οὓς ἐνόμιζον ἀδελφὸν καὶ ἀδελφὴν, δὲν ἦσαν εἰς τὴν πρέπουσαν αὐτοῖς θέσιν, μετὰ τῆς ἐμφύτου δὲ λεπτότητος ἣν δὲν δίδει ἡ ἀνατροφή, ἐπεδεδίκνουσαν εἰς τὰς πρὸς αὐτοὺς σχέσεις των σεβασμόν, ὅστις κατ' οὐδὲ ἡλάττου τὴν εἰλικρινὴ αὐτῶν ἀγάπην. Ἐρχοντο συνήθως τὴν ἐσπέραν, ὅτε τὰ τέκνα των ἐκοιμῶντο, σπανίως δὲ κατὰ παράκλησιν τῆς Μαγδαληνῆς ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν τὰ παιδία. Ὁ Μαυρίκιος ἐξανέστη κατ' ἀρχάς κατὰ τῆς εἰσβολῆς αὐτῶν ἐκ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ αἵματός του τὴν ὑπερηφάνειαν μόνην καὶ τὴν ἀκνηρίαν εἶχε διατηρήσει ὁ δυστυχὴς. Ἡμέραν τινὰ ἀνέφερον αὐτοὺς μετὰ περιφρονήσεως ἐνώπιον τῆς ἐξαδέλφης του. Ἡ Μαγδαληνὴ συνειδυῖα τὴν ὀσημέραι αὐξάνουσαν ἐπιρροὴν αὐτῆς, τὸν ἠτένισε πρῶτον ἡδὴ μετ' αὐστηρότητος. «Εἴσαι ἀγνώμων, τῷ εἶπε· καὶ ἂν δὲν σοὶ εἶχε διευκολύνει τὴν ἐργασίαν ὁ Μαρσῶ, πάλιν ὤφειλες νὰ θεωρῆς τιμὴν σου νὰ ἔχῃς φίλον ἄνδρα, ὅστις ἐκλείσει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς σου, τώρα δὲ τρέφει τὴν γυναῖκά σου καὶ τὰ τέκνα σου». Ταῦτα ἀκούων ὁ Μαυρίκιος ἤθελεν ἄλλοτε ὀργισθῇ, ἀλλὰ τώρα ὅμως ἠρυθρίασε καὶ ἐσιώπησεν.

Ἐσπέραν τινὰ ἅπανα ἡ οἰκογένεια εἶχε συνελθεῖ. Ἡ Θηρεσία (οὕτως ὠνομάζετο ἡ σύζυγος τοῦ Μαρσῶ), εἶχε φέρεν τὸ ἐργόχειρόν της, καὶ αἱ τρεῖς γυναῖκες εἰργάζοντο παρὰ τῇ λυχνίᾳ συνομιλοῦσαι χαμηλῇ τῇ φωνῇ. Βήματα τινα ἀπωτέρω ἐκάθηντο ὁ Μαρσῶ παρατηρῶν αὐτὰς μετὰ τῆς εὐμενοῦς ἐκφράσεως τῆς ἡρεμούσης ρώμης. Ἐνίοτε ἡ Θηρεσία, χωρὶς ν' ἀφήσῃ τὸ κέντημά της, ὕψωνε πρὸς αὐτὸν μειδιῶσα τοὺς ὀφθαλμοὺς, τότε δὲ γλυκεῖα χαρὰ διέλαμπεν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ νέου τεχνίτου. Στηριζόμενος ἐπὶ τῆς τράπεζης, ὁ Μαυρίκιος ἐφυλλολογῇ βιβλίον, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐκλογὴ ἤθελε μεγάλως ἐκπλήξῃ τὴν Μαγδαληνὴν, ἐὰν ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ τὸ ἐν αὐτῷ περιεχόμενον δηλητήριο. Εἶχε λάβει τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὅψιν ἀγγέλου ἐπαναστάτος καὶ θριαμβεύοντος ἐν τῇ κακίᾳ, ἐνέβαλε δὲ εἰς φροντίδας τὴν Μαγδαληνὴν. Μετὰ τῆς συνήθους αὐτῆς δευδερκειᾶς ἡ νεᾶνις εἶδεν εὐθὺς ὅτι τὸ βιβλίον ἐκεῖνο ἐπικσχόλει αὐτὸν ἐντελῶς. Περιεργίαν αἰσθανομένη καὶ ἀνησυχίαν,

παρεκάλεσε τὸν Μαυρίκιον νὰ τὸ ἀναγνώσῃ, οὗτος δὲ ὑπήκουσε προθύμως.

Ἦτο ἐκ τῶν μυθιστορημάτων ἐκείνων, τὰ ὅποια πολυάριθμα ὄντα πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν, γίνονται εὐτυχῶς ὁσμημέραι σπανιώτερα, ἐν οἷς δὲ μετ' ἀναιδείας καὶ δὴ καὶ περιφρονήσεως γίνεται λόγος περὶ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς οἰκογενείας, ἐνῶ ἀπεναντίας τὸ πάθος ὑμνεῖται καὶ περιγράφεται ὡς θεία ἐντολή. Ἐν τῷ μυθιστορηματικῷ τούτῳ, ὡς ἐν τοσοῦτοις ἄλλοις τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, ὁ ἥρωας ἀφοῦ κατεπάτησε τὰς γελοίας προλήψεις τὰς καταρτιζούσας τὴν καλὴν ἀνατροφὴν, ἀφοῦ ἔλαβεν ἐνώπιον τῆς κοινωνίας θέσιν Αἰώντος ὑβρίζοντος τοῦ θεοῦ, ἢ μᾶλλον Σόλωνος ἀξιούντος ν' ἀνακαινίσῃ αὐτὴν διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ ἰδίου βίου, ἀφοῦ κατεπολέμῃσε σφοδρῶς τοὺς κειμένους νόμους, ἀπεθαρρύνετο ἐπὶ τέλους καὶ ἐτρέπετο εἰς φυγὴν. Οὐδεμίαν ἔχων περὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ περὶ τῶν πραγμάτων ἐλπίδα, δυσανασχετῶν δὲ κατὰ κοινωνίας διεσθαρμένης, ἥτις ἀπεποιεῖτο ν' ἀποδεχθῇ τὰ νομοθετήματα αὐτοῦ καὶ τὰ μαντεῖα τῆς εὐφυΐας του, κατέφρουγεν ἵνα τιμωρήσῃ αὐτὴν εἰς τὴν αὐτοκτονίαν, ὡς τὸ ἔσχατον, τὸ μόνον ἐπὶ τῆς γῆς καταφύγιον τῶν γενναίων ψυχῶν. Ἀλλ' ὅμως μὴ θέλων νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἥττάν του, προσεπάθει νὰ τὴν κρύψῃ ἐξυβρίζων θεοὺς τε καὶ ἀνθρώπους. Τὰ πράγματα ταῦτα, τὰ ὅποια ὀλόκληρος γενεὰ ἐθαύμασεν, ἦσαν γεγραμμένα δι' ὕφους κενοῦ καὶ πομπῶδους. Ὁ Μαυρίκιος εὗρισκεν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ τὴν πιστὴν εἰκόνα τῶν ἄλλοτε σκέψεών του, ἃς ἠδύνατο νὰ διεγείρῃ καίτοι κοιμωμένος ἢ ἐλαχίστη πνοή. Ἐνῶ ἀνεγίνωσκε, τὸ βλέμμα του ἐγίνετο ζοφερὸν καὶ ἀγριωπὸν, ἢ δὲ φωνὴ του ἀπειλητικὴ καὶ βροντώδης· εἶχε ταυτίσει ἑαυτὸν ἐπὶ τοσοῦτον μετὰ τοῦ ἥρωος, οὗ ἀνεγίνωσκε τὰς βλαστημίας, ὥστε ὠμίλει ἀντ' αὐτοῦ. Ὁ κακὸς αὐτοῦ δαίμων τὸν κατεῖχε καὶ πάλιν ὄλον. Ἡ Μαγδαληνὴ τὸν ἤκουε ριγοῦσα, ἢ Θηρεσία μετ' ἐκπλήξεως, ἢ δὲ Ὁρσολα μεθ' ὕφους ἀστείου καὶ ὁ Πέτρος Μαρσῶ μετ' ἀφελούς εἰρωνείας. Ἀφοῦ ἔπαυσεν ἀναγινώσκων, ὁ Μαυρίκιος ἔρριψε τὸ βιβλίον ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἔστρεψε τὰ βλέμματά του πρὸς τοὺς ἀκροατάς του θριαμβευτικῶς καὶ περιέργως ὡς ἐξετάζων τὰς ἐντυπώσεις των.

— Τί ἀνοησίας εἶναι αὐταῖς; εἶπεν ἡ Ὁρσολα, ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ παληὰ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ κυβερνήσῃ τὸν κόσμον καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ κυβερνήσῃ τὸν ἑαυτὸν του;

— Κύριε, εἶπεν ὁ Πέτρος Μαρσῶ, ἄθλιος εἶναι ὁπωσδήποτε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος φρονεῖ ὅτι δὲν ἔχει τίποτε νὰ κάμῃ παρὰ ν' αὐτοκτονήσῃ. Οἱ ἄνθρωποι οἱ ἔχοντες ἄξιαν τινὰ εὗρισκουν καὶ ἐργασίαν, ἀρκεῖ νὰ ἐκλέγωσιν αὐτὴν κατὰ δύναμιν. Ἐγὼ οὐδὲν εἶμαι ἢ ἄπλοῦς ἐργάτης, ἀλλ'

ἐκτιμῶ τὴν ἐργασίαν τῶν χειρῶν μου πολὺ καλὸν λίτερον τῶν πομπῶδων φράσεων τοῦ πληκτικοῦ τούτου βιβλίου.

Ἡ Θηρεσία ὁμολόγησεν ἀφελῶς ὅτι οὐδὲν ἐνόησεν, ἢ δὲ Μαγδαληνὴ ἐσιώπα καὶ ἐπεκρότει ἐνδομύχως εἰς τοὺς λόγους τῆς Ὁρσολας, τοῦ Μαρσῶ καὶ τῆς Θηρεσίας. Ἐκθαμβος ἐπὶ τῇ παραδόξῳ ἀποτυχίᾳ τῆς ἀναγνώσεώς του, ὁ Μαυρίκιος λαβὼν τὸν πλὸν του ἐξῆλθεν.

Ἡ ἐσπέρα ὅμως αὕτη δὲν ἀπέβη ἀλυσιτελής· ἀφοῦ ἐξεθύμανεν, ἀφοῦ ἀπεκάλεσεν ἀνοήτους τὴν Ὁρσολαν, τὴν Θηρεσίαν καὶ τὸν Μαρσῶ, ἀφοῦ ἐξήντησε κατ' αὐτῶν ὅλα τὰ δυνατὰ ἐπίθετα, ἠναγκάσθη ἐκὼν ἄκων ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι εἶχον ἀναλάβει τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ὀρθοφροσύνης. Ἀλλως τε καὶ συναναστρεφόμενος συχνότερον τὸν Μαρσῶ καὶ τὴν σύζυγόν του, καὶ βλέπων τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν καὶ τὴν εἰρήνην, τοὺς ἠγάπησεν, ὡς ἠγάπησεν ἐπίσης καὶ τὰ παιδία, τὰ ὅποια κατ' ἀρχὰς τὸν ἠνώχλουν· ἐλάμβανεν αὐτὰ ἐνίοτε ἐπὶ τῶν γονάτων του, θωπεύων δὲ καὶ καταφιλῶν αὐτὰ προεμάντευσέ πως τὰς ἡδονὰς τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου.

Οὕτως ὁ νεανίας ἀνῆρχετο τὰ παρασύραντα αὐτὸν βορβορώδη ὕδατα, ἐπλησίαζε τὴν ἀκτὴν, ἀπετίνασσε τὸν βόρβορον ἀπὸ τῶν ποδῶν του καὶ ἀνυψοῦτο εἰς τὰς αἰθρίας χώρας.

Ὁ ἐργατικὸς οὗτος καὶ ἥσυχος βίος εἶχε τὰς διασκεδάσεις αὐτοῦ καὶ τὰς τέρψεις. Ὁ Μαυρίκιος καὶ ἡ Μαγδαληνὴ ἐφοίτων ἐνίοτε εἰς τὸ θέατρον. Ἐσπέραν τινὰ παρευρίσκοντο εἰς τὸ μελόδραμα τὸν Γουλιέλμον Τέλλον. Ὁ Μαυρίκιος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πολυτελείας του οὐδέποτε εἶχεν ἀκούσει μελόδραμα ἀνευ πλῆξεως, οὐδ' ἐπέτρεπον αὐτῷ οἱ ἐπιπόλαιοι τῶν συντρόφων του λόγοι νὰ αἰσθανθῇ τέρψιν ἐκ τῆς μουσικῆς, τῆς πλουσίας ταύτης καίτοι ἀορίστου μορφῆς τῆς φωνῆς εἶχον μεταστήσει αὐτὸν εἰς τὰς ἰδανικὰς χώρας τοῦ πάθους καὶ τοῦ ρεμβασμοῦ. Τώρα, καθήμενος πλησίον τῆς Μαγδαληνῆς, μόνος μετ' αὐτῆς, καθότι οὐδεὶς ἐν τῇ περιστοίχίζοντι αὐτοὺς πλῆθει ἔστρεψε πρὸς αὐτὸν βλέμμα φιλικόν, ἤκουε τὸ τελευταῖον ἄσμα τοῦ Ῥοσσίνι ὡς νέαν τινὰ γλῶσσαν, ἥς πρῶτον ἤδη ἀνεκάλυπτε τὴν σημασίαν. Οἱ πρῶτοι τόνοι τὸν εἶχον ἠδέως συγκινήσει, ἠσθάνθη δὲ μετ' ἐκπλήξεως ἐνθουσιασμόν καὶ συμπάθειαν πρὸς τὸ ὠραῖον ἔργον τοῦ μουσικοδιδασκάλου. Οἱ λυγμοὶ τοῦ Ἀρνόλδου καθ' ἣν στιγμὴν μανθάνει τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, ἔφερον εἰς τὸν νοῦν του τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἰδίου πατρὸς ἀποθανόντος χωρὶς ν' ἀσπασθῇ αὐτὸν τὸ τελευταῖον. Ὁ ὄρκος τῶν πρὸς τὴν κοινὴν ἀπελευθέρωσιν συνομωσάντων Ἑλβετῶν διήγειρεν ἐν τῇ καρδίᾳ του τὸν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτα. Αἱ ἀγαθαὶ σκέψεις εἶναι πρὸς ἀλλήλας συνδεδεμέναι

οὕτως, ὥστε ἀφοῦ ἄπαξ μία τις αὐτῶν κατακυριεύσῃ ἡμᾶς, καλεῖ τὰς ἀδελφάς της διὰ μυστηριώδους νύμφατος, καὶ ἀνοίγει αὐταῖς τὰς πύλας τοῦ βασιλείου της. Ὁ Μαυρίκιος δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ ἐλέγξῃ μετ' αὐστηρότητος ἅμα καὶ λύπης τὸ παρελθὸν αὐτοῦ, ἠρώτησε δ' αὐτὸν τί εἶχε πράξει ὑπὲρ τῆς πατρίδος, τί δὲ ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας του· καὶ ἀντήλλασσε μὲν μετὰ τῆς ἐξαδέλφης του σπανίους λόγους, ἀλλ' ἐκ τῆς φωνῆς του καὶ τοῦ ἀφρημένου βλέμματός του ἡ Μαγδαληνὴ ἐνόησεν ὅτι ὁ νοῦς του ἦτο ἀλλαχού, φοβουμένη δὲ μήπως τὸν ταράξῃ, δὲν ὠμίλησε πλέον.

Ἐπέστρεψαν ἀμφοτέρω ἐν τῇ διαστέρῳ νυκτὶ συνδιαλεγόμενοι. Ἀκούων τὴν Μαγδαληνὴν ὁ Μαυρίκιος ἀνεκάλυπτε νέας πηγὰς θαυμασμοῦ, αἱ ὁποῖαι εἶχον διαφύγει τὴν προσοχὴν του. Ἐπανερχόμενος εἰς τὴν οἰκίαν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐντυπώσεως, ἣν εἶχε προξενήσει αὐτῷ ἡ παράστασις, δὲν ἀπεσύρθη ὡς συνήθως εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἀλλ' ἀνοίξας τὸ παράθυρον, ἔμεινεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς θεωρῶν τὸν οὐρανόν, οὗ ἡ αἰθρία ἐπλήρου ἤδη τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα δ' ἐκάθησε πλησίον τῆς Μαγδαληνῆς, ἥτις παρεκάλεσεν αὐτὸν ν' ἀναγνώσῃ τὸν Γουλιέλμον Τέλλον τοῦ Σχίλλερ. Ὑπήκουσε δὲ μετὰ χαρᾶς, καὶ ἀφοῦ ἀνέγνωσε σελίδας τινάς, ἡ φωνὴ του ὡς ἐκ θαύματος μεταβλήθη, ἔγεινε κατανυκτικὴ, ἢ δὲ Μαγδαληνὴ μετ' εὐφροσύνης ἤκουεν αὐτήν. Ἐνόσω προῦχῶρει ἐν τῇ διηγήσει τῆς θαυμασίας ἀπελευθερώσεως λαοῦ ὅλου, ἐφαίνετο ὡσεὶ μεταβάλλον μορφήν. Γλυκεῖα λάμψις ἐφώτιζε τὸ μέτωπόν του, οὐρανία δὲ ἐλπίς ἐνεψύχου τὸ βλέμμα του. Ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος ἐξηφανίζετο, ἢ δὲ Μαγδαληνὴ ἔβλεπε μετὰ χαρᾶς τὸν ἐνώπιόν της ἱστάμενον νέον ἄνθρωπον. Ἡ ἐσπέρα αὕτη ὑπῆρξε γόνιμος.

Κατανοῶν τὴν ἔκτασιν τῶν καθηκόντων του, ὁ Μαυρίκιος δὲν ὑπερεξέτιμησε τὰς δυνάμεις του, καθότι ἡ Μαγδαληνὴ ὅτε μὲν παρώτρυνε ὅτε δὲ ἀνεχαίτιζεν αὐτόν· δὲν ἐξετίμησε λοιπὸν ἑαυτὴν ὑπὲρ ἄξιαν. Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων νομίζουσιν ὅτι κέκλυνται νὰ διευθύνωσι τὸ κράτος. Ὁ Μαυρίκιος, ὁρθῶς σκεπτόμενος, δὲν ἠθέλησε ν' αὐξήσῃ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ἔμεινε δὲ φρονίμως ἐν τῇ θέσει του, συνειδὼς ὅτι οὐ παντὸς τὸ διευθύνειν τὰ πράγματα τῆς πολιτείας, ἀλλ' ὅτι πᾶς τις ἔχει καθήκον νὰ ἐνδιαφέρεται περὶ αὐτά. Ἐκτοτε παρηκολούθησε μετὰ διακαοῦς μερίμνης τὴν πορείαν τῶν πραγμάτων, καὶ δὲν ἔμεινεν ἀναίσθητος πρὸς τὰ αἰσθήματα τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης, τὰ ὅποια ἄλλοτε ἐχλεύαζε.

Διὰ τῆς ἐργασίας του ὁ Μαυρίκιος ἀπελάμβανεν ἤδη τὰ πρὸς τὸ εὖ ζῆν. Ἡ Μαγδαληνὴ ἐν εὐτυχαστέροις καιροῖς εἶχε μάθει τὴν μουσικὴν καὶ ἤδε καλῶς. Ὁ Μαυρίκιος δὲν τὸ ἐλησμόνησεν, ὅπως δὲ εὐχαριστήσῃ τὴν ἐξαδέλφην του

διὰ τὰς περιποιήσεις της καὶ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του ἐπὶ τῇ ἀγγελικῇ ὑπομονῇ, μεθ' ἧς εἶχεν ὑποστῇ τὸν θυμὸν του καὶ τὴν σκληρότητά του, τῇ ἐδωρήσατο κλειδοκύμβαλον, τοῦτο δὲ ἔδωκε νέαν ζωὴν εἰς τὰς οἰκογενειακὰς αὐτῶν δηγύσεις. Πολλὰκις ἡ Μαγδαληνὴ συνεκάλει περὶ αὐτὴν τὸν Πέτρον Μαρσῶ καὶ τὴν οἰκογενεῖάν του, οἵτινες τὴν ἤκουον μετὰ μεγίστης τέρψεως, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Μαυρίκιος.

Ἐσπέραν τινὰ καθ' ἣν ἦτο μόνος μετ' αὐτῆς, ἡ Μαγδαληνὴ ἐφυλλολόγει τετραδίων μουσικῆς, περιέχον συλλογὴν μελωδιῶν τοῦ Σούβερτ, ἐξέλεξε δὲ ἐξ αὐτῶν μίαν τῶν ὠραιότερων καὶ συγκινητικωτέρων, τὴν Χαῖρε. Τὸ ἀρέσκον μοι μάλιστα ἐν ταῖς μελωδίαις ταύταις, εἶναι ὅτι δὲν ἐπιδέχονται τὴν μετριότητα. Πιστῶς ἐκτελούμεναι μᾶς θέλγουσι καὶ μᾶς κηλοῦσιν, ἀπεναντίας, ἀδόμεναι ἀφωδῶς καὶ μετὰ σχολαστικῆς μόνον ἀκριβείας μᾶς φαίνονται εἰς ἄκρον πληκτικαί· εἶναι λυθία λίθος, σπανίως ἀπατώσα. Ὁπως μᾶς συγκινήσῃ δὲ τις καὶ μᾶς τέρψῃ ἄδων τὰς μελωδίας τοῦ Σούβερτ, δὲν ἀρκεῖ νὰ γινώσκῃ τὴν μουσικὴν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχῃ ψυχὴν ποιητοῦ. Ἡ Μαγδαληνὴ βαθέως ἠσθάνετο τὴν θείαν αὐτῶν ἁρμονίαν, μεθρημύνετο δ' ἀνεπιτηδεύτως ὅ,τι ἠσθάνετο, ἀδύνατον δὲ ἦτο ν' ἀκούσῃ τις ἀνευ συγκινήσεως τὴν μελωδικὴν καίτοι μικρὰν αὐτῆς φωνήν. Ἐψαλε τὴν Χαῖρε μετὰ τοσαύτης μελαγχολικῆς χάριτος, ὥστε ὁ Μαυρίκιος συγκινήθεις ἔστρεψε πρὸς αὐτὴν τὰ βλέμματά του καὶ εἶδε πρῶτον ἥδη ὅτι ἦτο ὠραία· δὲν παρεῖχεν, ὡς εἶπον, τύπον τελειότητος εἰς τὴν γλυπτικὴν, ἀλλ' ἡ ὠραία αὐτῆς ψυχὴ διέλαμπεν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς της, τὰ δὲ μελωδικὰ της χεῖλη εἶχον χάριν, ἣν οὐδεμίᾳ δύναται νὰ περιγράψῃ λέξις. Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ Μαυρίκιος δὲν διέκρινε τὴν καλλονὴν ἀπὸ τῆς ἡδυπαθείας, συγκλῶν τὸν θαυμασμόν μετὰ τῶν σαρκικῶν πόθων, ἀλλ' ἐγίνωσκεν ἄρ' ἂν τί ἐστὶ θαυμασμός; Νέα αἰσθήσεις ἐγεννᾶτο αἰφνης ἐν αὐτῷ. Ἡτένισε τὴν Μαγδαληνὴν ἐν θρησκευτικῇ σχεδὸν ἐκστάσει, ὡς προσκυνητῆς κλίνων τὸ γόνα πρὸ τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας.

[Ἐπὶ ταῖς συνέχαις]

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΥΤΕΡ.

ΟΙ ΚΑΝΝΙΒΑΛΟΙ ΕΝ ΑΦΡΙΚῇ

Ἡ βρώσις κρέατος ἀνθρωπίνου ὑπὸ ἀνθρώπων ἐθεωρεῖτο ὑπὸ πολλῶν ὡς μῦθος ἢ τοῦλάχιστον ὡς ἔθος γινόμενον εἰς πολλῇ παρελθόντας ἀφ' ἡμῶν χρόνους. Τούτου αἰτία ἦτο ἡ συνήθεια τῶν περιηγητῶν νὰ υπερβάλλωσι τὰ γεγονότα κατὰ τὰς διηγήσεις των. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ν' ἀπιστήσωμεν καὶ εἰς περιηγητὰς ἀψευδεῖς, αὐτοπῆτας μάρτυρας τῆς συνήθειας ταύτης, ὅταν μά-

1. Καννίβαλοι ὠνομάσθησαν μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς φυλὴς τις ἐν αὐτῇ τρώγουσα κρέας ἀνθρώπων. Ἐκ τούτου καὶ ἡ ἀνθρωποφαγία ὠνομάσθη καὶ νῦν βελισμός.

λιστα χαίρωνσιν οὗτοι τῆς παγκοσμίου ἐμπιστοσύνης.

Ἐνταῦθα ἀναφέρω δύο χωρία περὶ ἀνθρωποφάγων φυλῶν ἐν Ἀφρικῇ αὐτοπτῶν μαρτύρων, μὴ καταλείποντα οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὑπάρξεως καννιβαλισμοῦ.

«Διεξερχόμενος τὴν ὑπὸ τοῦ Pigafetta μετὰφρασιν τῆς διηγήσεως τοῦ Lopez», γράφει ὁ Huxley ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Μαρτυρίαι περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ φύσει», «ἀπῆλθον διηγήσιν τόσῳ ἀξιοπαρατήρητον καὶ ἀπροσδόκητον, ἐπικυροῦσαν τὰ ὑπὸ τοῦ Du-Chailu γεγραμμένα πρὸ μιᾶς καὶ ἡμισείας ἐκατονταετηρίδος, ὥστε δὲν δύναμαι νὰ παρέλθω αὐτὴν ἀμνημόνευτον...»

Εἰς τὸ πέμπτον κεφάλαιον τοῦ Α' βιβλίου τῆς «Περιγραφῆς τοῦ βορείου μέρους τοῦ βασιλείου Congo καὶ τῶν ὀρίων αὐτοῦ» μνημονεύεται λαὸς ζῶν κάτω τοῦ ἰσημερινοῦ δυτικῶς μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Δοπέζ, οὗτινος ὁ βασιλεὺς καλεῖται Μανιλόαγκο. Αὕτη δὲ πιθανῶς εἶναι ἡ χώρα ἢ οἰκουμένη ὑπὸ τῶν Ὀγκοβάδ καὶ Βακαλάδ. «Πέραν τούτων ζῇ ἕτερος λαός, καλούμενος Ἀνταίκοι, ἀγριότητος ἀπίστου· τρώγουσιν ἀλλήλους, δὲν φεῖδονται δὲ οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν».

Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι φέρουσι τόξα, κυκλούμενα συνήθως ὑπὸ δορῶν ὄψεων, διατεινόμενα δὲ ὑπὸ σχοίνων ἢ καλάμων. Τὰ βέλη τῶν κατεσκευασμένων ἐκ σκληροῦ ξύλου, εἰσὶ βραχέα καὶ λεπτά, ῥιπτονται δὲ μετὰ μεγάλης ταχύτητος. Ἐχουσι σιδηρὰς ἀξίνες, ὧν οἱ στελεῖς κυκλοῦνται ὑπὸ δορῶν ὄψεων, καὶ ξίφη μετὰ κολῶν ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης. Ὡς ἀσπίδας μεταχειρίζονται δέρματα ἐλεφάντων. Νέοι ὄντες τέμνουσι τὸ δέρμα τῶν, ὅπως γεννηθῶσιν οὐλαί. «Τὰ κρεωπωλεῖά τῶν εἰσὶ πλήρη κρέατος ἀνθρωπίνου ἀντὶ τοῦ βοείου ἢ προβάτου· διότι τρώγουσι τοὺς ἐχθροὺς ὅσους ζωγρήσωσιν ἐν τῇ μάχῃ. Παύνουσι δὲ, φονεύουσι καὶ κατατρώγουσι καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τῶν, ὅταν δὲν προσδοκῶσιν πολὺ τὸ ἀπ' αὐτῶν κέρδος. Πλὴν δὲ τούτου ἐνίοτε παρέχουσιν ἑαυτοὺς εἰς τροφὴν ἄλλων, βαρυνόμενοι τὴν ζωήν, ἢ δόξης ἕνεκα, θεωροῦντες ὡς ἔργον μέγα καὶ ὡς δεῖγμα εὐγενοῦς ψυχῆς τὸ περιφρονεῖν τῆς ζωῆς».

Ἐπάρχουσι βεβαίως καὶ ἀλλαχοῦ Καννίβαλοι, οἷον ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς Ἰνδίαῖς, τῇ Βραζιλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλ' οὐδαμοῦ ὁμοιάζουσι πρὸς τούτους· διότι οἱ ἄλλοι τρώγουσι τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν μόνον, οὗτοι δὲ καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν ἐξ αἵματος συγγενεῖς.

Ἡ εἰδήσις τοῦ Du-Chailu περὶ τῶν Φανσίων (Fans) συμφωνεῖ παραδόξως ἐφ' ὅσων διηγείται ὁ Lopez περὶ τῶν Ἀνταίκων... Ὁμιλεῖ δηλαδὴ καὶ οὗτος περὶ τῶν μικρῶν αὐτῶν τόξων καὶ τῶν βελῶν, περὶ τῶν ἀξινῶν καὶ τῶν μαχαίρων, αἵτινες τεχνικῶς φέρουσι κολοῦς ἐκ

δορῶν ὄψεων». Ποικίλλουσι στίζοντες τὸ σῶμα εἴπερ τινες καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν φυλῶν αὗ ἀπῆλθον βορείως τῷ ἰσημερινῷ. Πασίγνωστον δὲ εἶναι τί διηγείται ὁ Du-Chailu περὶ τοῦ καννιβαλισμοῦ τῶν... Ἀμέσως μετὰ τοῦτο ἀπῆλθον ἡμᾶς γυνή τις διαλύσασα πᾶσαν ἀμφιβολίαν. Ἐκράτει τεμάχιον ἀνθρωπίνου σκέλους, ὅπως ὅταν ἡμεῖς ἐρχόμεθα ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς κομίζοντες ἐκεῖθεν ἐφθὼν κρέας ἢ βιφστέκιον».

Καὶ ταῦτα μὲν ἀναφέρει ὁ Pigafetta ἐν ἔτει 1598. Ἰδού δὲ παραθέτομεν ἐνταῦθα καὶ χωρίον τι τοῦ ἀψευδοῦς καὶ ἀτρομήτου Στάνλεϋ ἐκ τῆς τελευταίας αὐτοῦ περιηγήσεως πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου ἐν ἔτει 1876.

«Κατὰ τὴν 17 Νοεμβρίου, διηγείται ὁ Στάνλεϋ, διήλθομεν ὁδοιποροῦντες διὰ σειρᾶς λόφων ὑψηλῶν, χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων διὰ βαθυτάτων καὶ σκοτεινοτάτων χαράδρων, δι' ὧν ἔρρεον πρὸς δυσμὰς διαυγῇ ὕδατα. Μετὰ πορείαν 11 μιλίων διὰ τῶν καθύγρων καὶ ἐτι ἀποσταζόντων ψεκάδας δασῶν φθάνομεν εἰς Καμπουντζὺ (περιοχὴν τοῦ Οὐβίνζα), ἐνθα οἰκοῦσιν οἱ γνήσιοι αὐτόχθονες τῆς ὀρεινῆς ταύτης χώρας.

Ἡ κώμη Καμπουντζὺ ἔχει ἔκτασιν 500 περίπου ὑάρδων, σχηματίζεται δὲ ἀπὸ ὁδοῦ 30 ποδῶν πλατείας, ἐχούσης ἐκατέρωθεν εὐθὺ τι συμμετρικὸν καὶ πλατὺ οἰκίων τετράγωνον, ὧν αἱ στέγαι προέχουσι. Τῆς αὐτῆς κατασκευῆς εἰσὶ καὶ ἄλλαι τινες γειτονικαὶ κώμαι.

Τὸ ἰδιόζον ὅπερ κυρίως εὗρον ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἦσαν δύο σειραὶ κρανίων, αἵτινες εὐρίσκοντο ἐν σειρᾷ δι' ὅλου τοῦ μήκους τῆς κώμης 10 πόδας μακρὰν τῶν οἰκίων, ἐμβεβυσμέναι δύο περίπου δακτύλους ἐντὸς τῆς γῆς, προβάλλουσαι τὰ ὑπόλευκα ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ ἀπαυγάζοντα ἡμισφαίρια αὐτῶν. Τοιαῦτα κεφαλαὶ ἦσαν 186 ἐν τῇ μιᾷ ταύτῃ κώμῃ. Αἱ κεφαλαὶ αὗται μοὶ ἐφάνησαν ὡς ἀνθρωπίνοι, καίπερ τὰ ὀπίσθια πολλῶν κρανίων ἐδείκνυνον ἔκτακτον προβολήν, ἐνίων δὲ τὰ πλάγια καὶ οἱ τοῖχοι τοῦ μετώπου ἦσαν λίαν ὑψηλοὶ καὶ διευθυνόμενοι πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἀλλ' αἱ ῥαφαὶ καὶ ἡ γενικὴ ἀποψὶς τῶν πλείστων ἐκ τῶν κεφαλῶν ἦσαν τόσῳ ὅμοια πρὸς ὅ,τι ἐν τῇ φαντασίᾳ μου ἐθεώρουν ὡς ἀνθρώπινον κρανίον, ὥστε ἠρώτησα μετ' ἑθους ἀδιαφόρου τοὺς ὁδηγούς μου καὶ τοὺς ἄραβας τί ἦσαν τὰ κρανία ἐκεῖνα. Οὗτοι ἀπῆλθον «Σόκος» (χιμπαντζῆ).

«Βεβαίως», ἀπῆλθον πάντες.

«Φέρατέ μοι εὐθὺς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Καμπουντζὺ».

«Ὅτε ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Καμπουντζὺ, ὑψηλός, ῥωμαλέος, μεσόκοπος ἀνὴρ, ἐφάνη, ἠρώτησα αὐτόν·

«Φίλε μου, τί πράγματα εἶνε αὐτὰ διὰ τῶν ὁποίων σολίζετε τοὺς δρόμους τοῦ χωρίου σας;»

«Νυάμα» (κρέας), ἀπῆλθον οὗτος.

«Νυάμα! νυάμα; καὶ ἀπὸ τί;»

«Νυάμα ἀπὸ τὸ δάσος».

«Ἀπὸ τὸ δάσος! Τί πᾶγμα εἶνε αὐτὸ τὸ νυάμα ἀπὸ τὸ δάσος;»

«Ἐχει τὸ μέγεθος τοῦ παιδὸς τούτου», εἶπε δεικνύον Μαβρούκην τὸν δολοφόρον μου, ὅστις ἔχει ἀνάστημα 4' 10". «Περιπατεῖ ὡς ἄνθρωπος καὶ περιφέρεται κρατῶν ῥάβδον δι' ἧς κτυπᾷ τὰ δένδρα τῶν δασῶν, παράγει δὲ καὶ φρικώδη θόρυβον. Ὁ νυάμας τρώγει τὰς βανάνας μας, ἡμεῖς δὲ διώκομεν αὐτόν, φονεύομεν καὶ τρώγομεν.

«Εἶνε καλοὶ εἰς τὴν γεῦσιν;» ἠρώτησα ἐγώ. Οὗτος ἐγέλασε καὶ ἀπῆλθον ὅτι ἦσαν ἐξαίρετοι.

«Ἐὰν εἴχετε ἕνα θὰ τὸν ἐτρώγατε;»

«Χωρὶς ἄλλο. Ἀποφεύγει ὁ ἄνθρωπος τὸ κρέας;»

«Καλὰ, ἰδού. Σοὶ δίδω ἑκατὸν καυρὶς. Συνάξατε τοὺς ἀνθρώπους σας, συλλάβετε ἕνα καὶ φέρετέ τον ἐδῶ ζῶντα ἢ νεκρόν. Χρειάζομαι μόνον τὸ δέρμα του καὶ τὴν κεφαλὴν του. Τὸ κρέας θὰ τὸ δώσω εἰς σᾶς».

Πρὶν ἢ ἐκκινήσῃ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Καμπουντζὺ μετὰ τῶν ἀνδρῶν του, μοὶ ἔφερε τεμάχιον ἐκ τοῦ δέρματος ἑνὸς νυάμα, ὅπερ πιθανῶς ἀνῆκεν εἰς τὰ νῶτα. Εἶχε δὲ τὸ δέρμα χρῶμα τεφρόμελαν, αἱ τρίχες εἶχον μῆκος δακτύλου, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπολήγουσαι εἰς λευκὸν ἄκρον· γραμμὴ δὲ μελανωτέρων τριχῶν ὑπεδείκνυε τὸ μέρος τῆς ἀκάνθης τῶν νώτων. Τὸ δέρμα τοῦτο μὲ ἐβεβαίον ὅτι ἀνῆκεν εἰς Σόκον. Μοὶ ἐπέδειξε δὲ καὶ καλύπτραν τῆς κεφαλῆς ἐκ τοῦ δέρματος τούτου κατασκευασθεῖσαν, ἣν καὶ ἠγόρασα.

Πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐπανῆλθεν ὁ ἀρχηγὸς οὗτος ἀπὸ τῆς θήρας ἀνευ ἀποτελέσματος. Μᾶς προσέκαλεσε νὰ μείνωμεν δύο ἕως τρεῖς ἡμέρας, ὅπως θέσωσι βοδῶν διὰ τοὺς Σόκος, ἐπεὶ οὗτοι βεβαίως θὰ ἐπῆρχοντο τὴν νύκτα πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν βανανῶν. Μὴ δυνάμενος ὅμως ἐγὼ νὰ παραμείνω ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἔλαβον ἀντὶ ὀλίγων καυρὶς ἐν ἀνδρικὸν καὶ ἐν θῆλυ κρανίον. Τὰ κρανία ταῦτα καλῶς διατετηρημένα ἔφερα εἰς Ἀγγλίαν καὶ ἐπέδειξα τῷ καθηγητῇ Huxley, οὗτος δὲ ἀπεφῆνατο τὰ ἐξῆς περὶ αὐτῶν.

«Ἐκ τῶν δύο ἐπιδοθέντων μοι πρὸς ἐξέτασιν κρανίων, τὸ μὲν εἶνε ἀνδρὸς, πιθανῶς ὑπὸ τὰ 30 ἔτη ἡλικίας, τὸ δὲ γυναικὸς ὑπὲρ τὰ πενήκοντα. Τὸ ἀνδρικὸν κρανίον ἔχει πάντα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ τύπου τῶν Νιγριτῶν, μετὰ καταφανοὺς μὲν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀσυνήθους προγναθισμοῦ. Εἰς τὸ κρανίον τῆς γυναικὸς ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε τὸ ἀσύννηθες πλάτος τῆς προσθίας ῥινικῆς ὀπῆς ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὸ ὕψος, γεγονός δὲ ὑποδεικνύον, ὅτι οἱ ῥώθωνες ἐν ζωῇ θέλουσι κεῖσθαι ἀπώτερον ὁ εἰς τοῦ ἄλλου κατὰ

τὰ πλάγια, καὶ ὅτι τὸ ἀκρορρίνιον θέλει εἶσθαι κατὰ τι πλατύτερον.

»Εἰς ἀμφοτέρα τὰ κρανία ὁ πίναξ δεικνύει 75. Οὐδεὶς δὲ χαρακτηρ τῶν κρανίων τούτων δικαιολογεῖ τὴν γνώμην ὅτι τὰ πρόην ὄντα εἰς ἀ ταῦτα ἀνῆκον ζῶντα, διαφέρουσι κατὰ βαθμόν τινα ἀξιοσημείωτον τοῦ συνήθους ἀφρικανοῦ νιγρίτου».

Ὁ καθηγητὴς Huxley, προσθέτει ὁ Στάνλεϋ, μὲ ἐκπλήττει διὰ τῶν ἀνωτέρω, ἀποδεικνυμένου ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Καμπουντζὺ ἦσαν Καννίβαλοι, καθόσον τὸ ἡμῖς τοῦλάχιστον τῶν κρανίων, ἅτινα εἶδον, ἔφερε τὰ ἔχνη πελέκως, κατενεχθέντος ἐπὶ τοῦ ἰνίου τῶν ζώντων θυμάτων».

ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ...

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΟΦΕΩΝ ΔΙΑ ΤΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ

Χωρὶς νὰ θέλωμεν νὰ μειώσωμεν τὴν ὑπόληψιν τῆς τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ εἰπώμεν ὅτι οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον εἶνε ἀξία αὕτη νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν τοῦ Νέου Κόσμου, τὴν τῆς Νέας Ἰόρκης.

Ἐξ ἀπογραφικῶν τινῶν σημειώσεων καταχωρηθεισῶν ἐν τινι τῶν τελευταίων τευχῶν τῆς Βρετανικῆς Ἐπιθεωρήσεως, ὁ ἀριθμὸς τῶν διὰ τοῦ ταχυδρομείου τῆς Νέας Ἰόρκης διερχομένων καθ' ἐκάστην ἐπιστολῶν εἶνε κατὰ μέσον ὅρον 679,094, βάρους 148,183 λιτρῶν, καὶ χρῆζουσι πρὸς μεταφορὰν 1,429 ταχυδρομικῶν σάκκων. Ἐν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ οὔτε αἱ ἐφημερίδες συμπεριλαμβάνονται, οὔτε αἱ ἐγκύκλιοι, οὔτε τὰ βιβλία οὔτε τέλος οὐδὲν ἐντυπον. Ἐπαλλήλους δὲ ἔχει 1,176, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν διευθυντῶν τῶν διαφόρων γραφείων, καὶ 429 γραμματοκομιστᾶς.

Τῶν γραφείων τοῦ ταχυδρομείου τῆς Νέας Ἰόρκης περιεργότατον εἶνε ἐκεῖνο, εἰς ὃ παραπέμπονται αἱ δυσνόητον ἔχουσαι ἐπιγραφὴν ἐπιστολαί. Ἐκπλήσσειται τις βλέπων τὸ πλῆθος τῶν ἀνεπιγράφων ἐπιστολῶν, τῶν δυσαναγνώστων, τῶν ἀτελῶν καὶ τῶν δυσνόητων ἐπιγραφῶν. Ἐπαλλήλος τις ὑπέβαλεν εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ γραφείου τούτου ἐπιστολὴν ἐπιγεγραμμένην ἀπλῶς «Πρὸς τὴν μητέρα μου εἰς Νέαν Ἰόρκην». Αὐτὸς δὲ τὴν ἐνέκλεισεν ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ συρταρίῳ, ἐνθα ἐξαμηνίαν ὅλην κατέκειτο τεθαμμένη ἐν παχυτάτῳ κόνεως σρώματι. Ἡμέραν τινὰ τέλος προσέρχεται εἰς τὸ ταχυδρομεῖον γυνή τις προβεβηκυῖα καὶ ἀναζητεῖ ἐπιστολὴν τοῦ υἱοῦ τῆς. Ἐνθυμηθεῖς δὲ τότε ὁ διευθυντὴς τὴν ἐπιγραφὴν «Πρὸς τὴν μητέρα μου», ἐρωτᾷ τὴν γυναῖκα καὶ μαρτυρεῖ ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς κατέκειτο ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, ἐξ ἧς ἐστέλλετο ἡ ἐπιστολή, καὶ ὅτι περιμένει εἰδήσεις παρ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ χρόνου, ὅστις συνταυτίζεται πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ γραμματοσήμου τετυπωμένην ἡμερομηνίαν τῆς

σφραγίδος τοῦ ταχυδρομείου. Ἐδωκε λοιπὸν τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν ἀγωνιστὴν μητέρα, ἥς ἡ χαρὰ ἐπὶ τῇ ὄψει τοῦ χειρογράφου τοῦ υἱοῦ τῆς ὑπῆρξεν ἡ μόνη καὶ ἀρίστη ἀπόδειξις ὅτι ἡ ἐπιστολὴ δὲν ἀπεπλανήθη, ἀλλ' ἐλλειμνίσθη τέλος εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον. Διηγούνται δὲ καὶ τι περιεργότερον, ὅτι δὴλα δὴ ἐπιστολὴ τις τεσσαρακονταετίαν ὄλην μείνασα ἐν τῷ ταχυδρομείῳ τῆς Βασιλικῆς, εὔρε τέλος τὸν πρὸς ὃν ἀπεστέλλετο.

Οἱ Ἀμερικανοὶ ἀποστέλλουσι ταχυδρομικῶς παραδοξοτάτας ἀποστολάς. Πρὸ τίνος αἱ Ἀγγλικαὶ ἀρχαὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ζητήσωσι παρὰ τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν νὰ ἀπαγορεύσῃ εἰς τοὺς Ἀμερικανούς νὰ ἀποστέλλωσι ταχυδρομικῶς πρὸς τοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ φίλους τῶν δειγμάτων τοῦ φουβεροῦ ἐντόμου τοῦ ἀφανίζοντος τὰ γεώμηλα, τῆς καλουμένης Δορυφόρας τοῦ Κολοράδου. Ἡμέραν τινὰ ὅφιν ἰσοδόλος τοῦ γένους τῶν λεγομένων Κοθράσων ἀποστελλόμενος εἰς Ἀμερικὴν ἐκ τίνος ἰνδικοῦ λιμένος, ἐξέφυγεν ἐκ τῆς θήκης ἐν ᾗ ἦτο κεκλεισμένος καὶ ἐπλανήθη ἐν αὐτῷ τῷ ταχυδρομείῳ τῆς Νέας Ὑόρκης. Εὐνόητος ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν ταχυδρομικῶν ὑπαλλήλων! Ἄλλοτε δὲ πάλιν σμήνος μελισσῶν εἰσβάλλει αἴφνης εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ἢ φρύνος τις κερασφόρος τῆς Καλλιφορνίας ἢ ἄλλο τι ἐντομον ἢ ἐρπετὸν ἐπιβλαβὲς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Βεβαίως τῶν Ἀμερικανῶν μόνον ἴδιον εἶνε τὸ ἀποστέλλειν ταχυδρομικῶς ὄφεις καὶ φρύνους κερασφόρους.

N.

Γινώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δονκός

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιού.]

287.

Τὰς πρὸς λύσιν ζητήματός τινος πολλὰς δι-εξόδους, ἃς διαβλέπομεν, δὲν ἀνευρίσκει κυρίως τοῦ ἡμετέρου νοός ἡ γονιμότης, ἀλλὰ δι' ἑλλειψιν φώτων παραδεχόμεθα πᾶσαν τῆς φαντασίας ἡμῶν παράστασιν, μὴ δυνάμενοι εὐθὺς ἐκ πρώτης ἀφετηρίας νὰ ἀνακαλύψωμεν τὴν πορείαν τὴν κρείττονα.

288.

Ὑπάρχουσι καὶ πράγματα καὶ νοσήματα, ἃ τὰ θεραπευτικὰ φάρμακα ἀγριαίνουν, δοθέντα ἐν καιρῷ μὴ εὐθέτω. Μεγάλη δὲ ἀπαιτεῖται σοφία πρὸς γνῶσιν τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἡ θεραπεία εἶναι ἐπικίνδυνος.

289.

Ἡ προσπεποιημένη ἀπλότης λεπτὸς τις εἶναι ἀπάτης τρόπος.

290.

Τῆς ψυχῆς ἡ διάθεσις εἶναι τοῦ νοῦ σφαλε-ρωτέρα.

291.

Καὶ ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, ὡς οἱ καρποὶ τῆς γῆς, ἔχει τὰς ὥρας αὐτῆς.

292.

Δύναται τις νὰ εἴπῃ περὶ τῶν διαθέσεων τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι καὶ περὶ πολλῶν οἰκοδομῶν λέγει. Ἦτοι, καὶ τοῦ ἀνθρώπου αἱ διαθέσεις ἄλλας μὲν ὄφεις ἔχουσι χαροπὰς, ἄλλας δὲ λυπηράς.

293.

Ἡ μετριοπάθεια δὲν δύναται νὰ πολυμήσῃ οὐδὲ νὰ καταβάλῃ τὴν φιλοδοξίαν, διότι οὐδέποτε αἱ δύο αὗται ἀντίτεχνον συνοδοιποροῦσι. Καὶ μετριοπάθεια μὲν εἶναι ἡ μαλακία καὶ ὁ ὀκνος τῆς ψυχῆς, φιλοδοξία δὲ ἡ δραστηριότης καὶ ἡ ζέσις αὐτῆς.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὑπάρχουσιν ὀλιγώτεροι ἀχάριστοι ἄνθρωποι ἢ δυσηρεστημένοι, διότι ὑπάρχουσι καὶ ὀλιγώτεροι θέσεις ἢ θεσιθῆραι. Κενοδείσης θέσεώς τινος ἐπιστήμου, ὁ προθάλαμος τοῦ ὑπουργοῦ ἐφοῖτατο ὑπὸ ἀνδρῶν ἐπαιτούντων τὴν θέσιν. Ἦσαν δὲ οὗτοι ἑνδεκα τὸν ἀριθμόν.

— Θὰ καταστήσετε ἓνα ἄνθρωπον εὐτυχῆ, εἴπε τις εἰς τὸν ὑπουργόν.

— Παντάπασιν, ἀπεκρίθη ὁ ὑπουργός, θὰ καταστήσω δέκα δυσηρεστημένους καὶ ἓνα ἀχάριστον.

*

— Βαγγέλη, ἐπῆγες τὸ γράμμα εἰς τοῦ κυρίου Θωμᾶ;

— Μάλιστα, κύριε, ἀλλὰ δὲν θὰ εἴμπορέσῃ νὰ τὸ διαβάσῃ.

— Καὶ διατί;

— Διότι εἶνε τυφλός. Νὰ ἰδῇτε, ἡμουν ἐμπρός του, εἰς τὸ γραφεῖόν του, καὶ δύο φορεῖς μὲ ἠρώτησε ποῦ τὸ ἔχω τὸ καπέλλο μου. Καὶ ἐγὼ τὸ εἶχα, φαντασθῆτε, εἰς τὸ κεφάλι μου, τὸ ἐφορούσα.

*

Φιλάργυρος τις κυρία μεταχειρίζεται μικρότατα κηρία διὰ τὸν κηροστάτην τῆς ἀσεϊός τινος, εὐρισκόμενος ἐσπέραν τινὰ παρ' αὐτῆς, τῇ εἶπε: Κυρία μου, ἀνάψατε παρακαλῶ καὶ ἄλλο κηρίον διὰ νὰ ἴδωμεν ποῦ εὐρίσκεται τὸ πρῶτον.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Ἐν τῇ φύσει οὐδεμία ὑπάρχει κυβερνώσα ὕλη καὶ δύναμις, ἀλλὰ μόνος ὁ νοῦς· πάντα τὰ ἄλλα εἶνε παθητικὰ καὶ ἀδρανῆ. Ἐν μὲν τοῖς ἀνθρωπίνους πράγμασιν ἡ δύναμις αὕτη καλεῖται γνῶμη, ἐν δὲ τοῖς πολιτικοῖς καλεῖται γνῶμη δημοσία· ὅστις ἂν γείνῃ κύριος τῆς δυνάμεως ταύτης, θὰ καθυποτάξῃ δι' αὐτῆς τὸν σάρκινον βραχίονα τῆς φυσικῆς ῥώμης, καὶ θὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ ἐκτελέσῃ ὅλους τοὺς σκοποὺς αὐ-

τοῦ. Στρέψατε τὸ βλέμμα πρὸς τὰ πλέοντα φρούρια τὰ κομίζοντα εἰς τὰς ἀπωτάτας χώρας τῆς ὑψηλῆς τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀνδρείαν τῆς Ἀγγλίας· παρατηρήσατε πλησίον τοῦ πηδαλίου ἐν μικρότατον ἐντομον, τὸν ἄνθρωπον, δεσπόζοντα τῶν ἀνέμων, τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ, δαμάζοντα καὶ αὐτοὺς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ὡς ἀνεῖ οἱ νόμοι οὗτοι ἦσαν προωρισμένοι οὐχὶ νὰ διέπωσι τὸ πᾶν, ἀλλὰ νὰ ἐξυπηρετῶσι μόνον τοὺς σκοποὺς ἐκείνου. Ἐν τούτοις ἡ ἐλαχίστη πνοὴ τῶν ὑπ' αὐτοῦ δαμασθέντων ἀνέμων, ἡ μικροτάτη ῥάνις τῆς ἀπεράντου ἀβύσσου ἢν κατέστησεν ὑποπόδιον τῶν ποδῶν του, θὰ ἐξήρκει νὰ τὸν καταστρέψῃ, ἐὰν αὐτὸς ἀνεπιστημόνως ἐπετίθει χεῖρα ἐπ' αὐτά· ἀλλ' αἱ δυνάμεις τῆς διανοίας του ἐθριάμβυσαν κατὰ τῆς δυνάμεως τῶν πραγμάτων, τὰ καθυποβλήθέντα εἰς τὸν ζυγὸν στοιχεῖα κατέστησαν εὐπειθέστατοι δοῦλοί του. (Λόρδος Παλμερ-στὼν).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ Ὀλλανδοὶ ἱδρυσαν τηλεγραφικὰς γραμ-μὰς ἐν ταῖς κτήσεις αὐτῶν ἐν Ἰάβα καὶ Σουμάτρα. Κατ' ἐπίσημον δ' ἐκθεσιν δυσκολωτάτη εἶνε ἡ συντήρησις καὶ ἡ λειτουργία τῶν γραμμῶν τούτων ἕνεκα τῆς βλάβης, ἣν προξενούσι διάφορα ἄγρια ζῷα καὶ μάλιστα οἱ ἐλέφαντες. Ἐν Σουμάτρα π. χ. κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην τριετίαν πλέον ἢ ἐξηκοντάκις ἐκόπησαν τὰ σύρματα. Τὴν 25 Μαΐου 1876 ἡ τηλεγραφικὴ γραμμὴ Μναραδουραλαχάτ κατεκρημνίσθη τελείως· ἀναστηλωθεῖσα δὲ τὴν ἡμέραν, κατέπεσε τὴν νύκτα, καὶ μόλις μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἠδυνήθη νὰ λειτουργήσῃ. Πλὴν δὲ τῆς ἐκ συήματος ἐχθροπραξίας ταύτης τῶν ἐλεφάντων, μέγαν διατρέχουσι κίνδυνον οἱ φύλακες τῶν γραμμῶν, καταδιωκόμενοι ὑπὸ τίγρεων, ἄρκτων, ἀγρίων βουβάλων. Οἱ δὲ πίθηκοι, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, νομίζοντες φαίνεται ὅτι οἱ στῦλοι τῶν τηλεγράφων ἐστήθησαν ἐπίτηδες χάριν τῶν γυμνασίων των, ἀναρριχῶνται ἐπ' αὐτῶν, ἀναρτῶνται ἀπὸ τῶν συρμάτων καὶ αἰωρούμενοι θραύουσιν αὐτά· συχνότατα δὲ ἀποσπῶντες ἀπὸ τῶν στύλων τοὺς μονωτήρας ἀποκομίζουσιν αὐτοὺς εἰς τὰ δάση, διακόπτοντες οὕτω τὴν τηλεγραφικὴν συγκοινωνίαν.

Ο «Ἐθνοφύλαξ» συνιστῶν εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας τὴν ἀνάγνωσιν τῆς συγκινητικωτάτης διατριβῆς τοῦ κ. Ἀφεντούλη «Περὶ τῶν μικρῶν πτηνῶν», προσθέτει τὰ ἐπόμενα· «Προχθὲς εἶδομεν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀγυιόπαιδα, ἔχοντα ἐν κλωβῷ ὑπὲρ τὰ 300 στρουθία, ἅπερ χάριν παιδιᾶς διὰ τοῦ ὄνυχος ἐσφαγιάζον καὶ εἶτα ἐπώλουν! Κόσμος πολὺς εἶχε περισυναχθῇ θεώμενος τὰ σφαγιαζόμενα καὶ ἀσπαίροντα στρουθία, ἐν οἷς καὶ ἀστυνομικὰ ὄργανα, τὰ ὁ-

ποῖα ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ἐμποδίσωσι τοιοῦτον φαινόμενον».

Ἐκ τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἐκδιδομένων 4,500 ἐφημερίδων 5 ἐξεδόθησαν κατὰ τὸν 12' καὶ 46 κατὰ τὸν 11' αἰῶνα. Ἀρχαιοτάτη πασῶν εἶνε ἡ «Ἐφημερίς τῆς Φραγκφούρτης», ἀριθμοῦσα βίον 261 ἐτῶν.

Ἐν Βερολίνῳ ἐπὶ τῆς ἑδρας τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς παρὰ τῷ κώδωνι ὑπάρχει ταμβάκο-θήκη μεγίστη, ἣν οἱ γραμματεῖς τῆς Βουλῆς ἐδωρήσαντο τῷ τέως προέδρῳ κ. Φόκκεμπεκ. Κατὰ πᾶσαν δὲ συνεδρίαν ἡ ταμβάκοθήκη ἦτο πλήρης νωποῦ ταμβάκου καὶ πᾶς προσερχόμενος εἰς τὴν προεδρικὴν ἑδραν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ ταμβάκον, ἀντλῶν, οὕτως εἰπεῖν, σοφίαν ἐκ τῆς κοινῆς ἐκείνης ἀποθήκης. Καὶ ταῦτα μὲν ἔχουσι κάλλιστα· ἀλλὰ πάντες ἤδη ἐν Βερολίνῳ περιέργως ἐρωτῶσι τί μέλλει νὰ γείνῃ τὸ ἱστορικὸν τοῦτο κόσμημα τῆς προεδρικῆς ἑδρας, ἀφ' οὗ ὁ νέος πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Σάϋδεβιτς δὲν πίνει ταμβάκον;

Τὴν πρώτην ἐξαμηνίαν τοῦ ἔτους τούτου ἐν τοῖς ἀγγλικαῖς σιδηροδρόμοις ἐφρονεύθησαν μὲν 404 ἄνθρωποι, ἐτραυματίσθησαν δὲ 1397. Ἐγένοντο δὲ 60 συγκρούσεις, 37 ἐκτροχιάσεις, καὶ 1282 σιδηραὶ ῥάβδοι συνετρίβησαν. Ἐξ ἰδίας δὲ ἀπρονοήσιας ἐφρονεύθησαν 215 ἐπιβάται. Ἐκ δὲ τῶν ὑπαλλήλων τῶν σιδηροδρόμων ἐφρονεύθησαν μὲν 188, καὶ 820 ἐτραυματίσθησαν.

Γνωστὸν εἶνε ἐκ τῶν ἐφημερίδων ὅτι ἡ Γερμανία ἀπεφάσισε νὰ μὴ διορίζωνται τοῦ λοιποῦ γυναῖκες ὑπάλληλοι τῶν τηλεγράφων. Ἡμισπίσημος τις ἐφημερίς θέλουσα νὰ καθυσχάσῃ τὰς ἐν τῇ τηλεγραφικῇ ὑπηρεσίᾳ διατελούσας ἤδη γυναῖκας ἀναγγέλλει ὅτι αἱ ὑπάρχουσαι δὲν θὰ παυθῶσιν ἐφ' ὅσον δύνανται νὰ ἐργάζωνται. Ἐν ταῖς μεγάλας πόλεσι τῆς Γερμανίας, τῷ Βερολίνῳ, τῇ Δεσίφια κλπ. 220 γυναῖκες ὑπηρετοῦσιν ἐν τοῖς τηλεγραφείοις, ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ δουκάτῳ τῆς Βάδης 76, λαμβάνουσαι αἱ τελευταῖαι αὗται πλὴν τοῦ μισθοῦ καὶ κατοικίας.

Ἀνέγνωσαν βεβαίως οἱ ἀναγνώσται τῆς Ἐστίας τὴν ἐν ταῖς ἐφημερίσι πρό τινος ἀναγραφῆσαν περίεργον εἰδησιν περὶ ἐνδεχομένης δῆθεν ὑποψηφιότητος τῆς κυρίας Βικτωρίας Wonthal εἰς τὴν προεδρικὴν ἑδραν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κατὰ τὰς μελλούσας ἐκλογάς. Καὶ μόνον τὸ γεγονός τῆς διαδόσεως τοιαύτης φήμης θὰ ἤρκει βεβαίως νὰ παράσχῃ ἰδέαν τινὰ τῶν ἐν Ἀμερικῇ τανῶν ἐπικρατουσῶν τάσεων ἐν τῷ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη αὐτόθι ἀνακινουμένῳ ζητήματι τῆς πολιτικῆς χειραφεσίας τῆς γυναίκας. Χάριν ὅμως περιεργίας παρέχομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν ὡς νέαν μαρτυρίαν περὶ τῆς διαδόσεως καὶ δαήμεραι πράγματι ἐπικρατήσεως τοιούτων ἰδεῶν ἐν τῷ Νέῳ Κόσμῳ τὰ

ἐξῆς. ἄτινα ἀρνούμεθα ἐξ ἀμερικανικῆς ἐφημερίδος.

«**Η** τῶν γυναικῶν χειραφεσία, γράφει ἡ ἐφημερίς αὕτη, ποιεῖται ὁσημέραι ταχείας προόδους ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ, ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ πολιτείᾳ τοῦ Ἰλλινουᾶ. Μόνη ἡ πόλις τοῦ Χικάγου ἔχει νῦν νὰ ἐπιδείξῃ τρεῖς δικηγόρους ἐκ τοῦ ὠραίου φύλου. Ἡ κυρία Mira Bradwel ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τοῦ δικαίου δόκτορις καὶ δικηγόρος ἐν τῇ πολιτείᾳ τοῦ Ἰλλινουᾶ, συντάσσει δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἐκδιδομένην ἐφημερίδα «**The Legal News**», ἥτις θεωρεῖται ὡς ἡ πλεῖστον ἔχουσα κύρος ἐν ἀπάσῃ τῇ περιφερείᾳ τῶν βορειοδυτικῶν πολιτειῶν καὶ ἐκτυποῦται ἐν τυπογραφείῳ, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ ἐργασία γίνεται ὑπὸ γυναικῶν. Ἀλλῇ τις νεᾶνις, ἐκ Χικάγου καὶ αὕτη, ἡ μὲν Alta M. Hullet, ἥτις ἐσχάτως ἀπέθανεν ἐν Καλιφορνίᾳ, εἴθη εἶχε μεταβῆ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐκ τῆς πολλῆς ἐργασίας προσβληθείσης υγιείας της, ἐθεωρεῖτο γενικῶς ὡς νομομαθῆς, λαμπρὰς παρέχουσα διὰ τὸ μέλλον ἐλπίδας. Ἐννεακαιδεκάετις μόλις ἤρξατο μετεργαζομένη τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, ἐν ἡλικίᾳ δὲ εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν ἡ φήμῃ αὐτῆς ἦτο τοιαύτη, καὶ τοιαύτη ἡ ἱκανότης, ὥστε εἶχε πελατεῖαν ἀποφέρουσαν αὐτῇ ἐτησίως πλεονα τῶν 3,000 δολλαρίων. Πλὴν δὲ τούτων ἐπιτυχέστατα ἐπαγγέλλονται τὸν δικηγόρον ἐν Χικάγῳ αἱ δεσποινίδες Perry καὶ Martin, πολλὰ δ' ἄλλαι κυρίαι ἔχουσι δοθῇ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου. Καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δὲ ὑπηρετοῦσιν ὡς λειτουργοὶ τινὲς ἐκ τοῦ θήλεως φύλου, λαβοῦσαι πρὸς τοῦτο τὴν νόμιμον ἄδειαν. Ἐν τῇ πολιτείᾳ τοῦ Ἰλλινουᾶ ὑπάρχει ἔτι ἱκανὸς ἀριθμὸς δημοσιογράφων καὶ ἐκδοτριῶν ἐφημερίδων γυναικῶν. Ἡ πασῶν δὲ προέχουσα εἶνε ἀναμφισβητήτως ἡ κυρία Μαργαρίτα Βούχαναν Σούλλιβαν. Τῆς μεγάλῃς τοῦ Χικάγου ἐφημερίδος «**Βήματος**» τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ φιλολογικὸν μέρος συντάσσεται ὑπὸ τῆς κυρίας Sarah Hubbard· ἡ μὲν Annie Kerr λαμβάνει διὰ τὰς βιβλιοκρισίας καὶ τὰ περὶ συμμοῦ ἄρθρα αὐτῆς, ἄτινα καταχωρίζονται ἐν τῷ αὐτόθι ἐκδιδομένῳ «**Χρόνῳ**» ἐτησίαν ἀμοιβὴν 2,500 δολλαρίων. Ἡ κυρία Virginie Fitzgerald συντάσσει τὸ πολιτικὸν μέρος τοῦ «**Inter-Ocean**», θεωρεῖται δὲ ὡς ἡ ἱκανωτάτη δημοσιογράφος τοῦ Ἰλλινουᾶ. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ γυναῖκες διευθύνουσαι σπουδαιότητας κερδοσκοπικὰς ἐπιχειρήσεις. Οὕτως ἡ μὲν A. Sweet, κόρη μόλις 23 ἐτῶν, διευθύνει ἐν τῶν μεγίστων τυπογραφείων τῆς δυτικῆς Ἀμερικῆς, ταυτοχρόνως δὲ διοικεῖ καὶ σπουδαῖον ἐν Χικάγῳ πρακτορεῖον, ἐν ᾧ ὑπηρετοῦσι δεκαπέντε ὑπάλληλοι. Ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἡ μὲν Wait διευθύνει μέγα ἐμπορικὸν κατάστημα. Ἐσχάτως δὲ πολλὰ τῶν γυναικῶν ἐπεδόθησαν καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς στενογραφίας, ἔνιαι δ' αὐτῶν προσελήφθησαν ἤδη ὡς στε-

νογράφοι δικαστηρίων. Γυναῖκες ἱατροὶ ὑπάρχουσιν, ὡς γνωστὸν, οὐκ ὀλίγαι εἰς πάσας τὰς πόλεις τῆς μεγάλης Ὀμοσπονδίας, ἐν δὲ τοῖς γραφείοις τῆς κυβερνήσεως ἐν Βασιγκτῶνι δύναται τις νὰ ἴδῃ μέγαν ἀριθμὸν γυναικῶν ὑπαλλήλων μετὰ πάσης δραστηριότητος ἐργαζομένων. Ἐν Βασιγκτῶνι ἀριθμοῦσι νῦν ἐν συνόλῳ ὑπὲρ τὰς 1,300 γυναῖκας ὑπαλλήλους τῆς Κυβερνήσεως, αἵτινες ἀπολαμβάνουσι κατὰ μέσον ὅρον ἐτήσιον μισθὸν 900—1,800 δολλαρίων. Οὐχ ἥττον δὲ ἀξιόλογος εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιζητουσῶν τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο».

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν ἀνεκοινώθησαν ἐσχάτως παρὰ τινος τῶν μελῶν αὐτῆς παρατηρήσεις περὶ τῆς ἐν τῷ ἀέρι τῶν δωματίων ἱπταμένης κόνεως, ἐν αἷς διαφαίνεται τὸ ἐρευνητικὸν τοῦ ἐπιστήμονος πνεῦμα, ὅστις ἐν παντὶ εὕρισκε ἀντικείμενον πρὸς παρατηρήσεις. Ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις περὶ τίνος πρόκειται.

Γίνεται ἡ διευσθέτησις τῶν ἐπίπλων τῆς οἰκίας. Ὁ ὑπρέτης ξεσχορῖζει, σαρώνει τὸ δωμάτιον, ἡ κόνις τοῦ δωματίου ἀνυψουμένη περιπταται ἐν αὐτῷ. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἔκαστος οὐδὲν ἄλλο ἔχει νὰ πράξῃ ἢ νὰ ἀπομακρυνθῇ. Ὁ ἐπιστήμων ἐν τούτοις εὕρισκε ἐνταῦθα ἀντικείμενον μελέτης. Συνάγει τὴν κόνιν, ἀναλύει αὐτὴν καὶ εὕρισκε ὅτι περιέχει 66 τοῖς 100 πυρίτιον (silice), 7 τοῖς 100 ἄργιλλον (alumine), 10 τοῖς 100 ὀξειδίου σιδήρου καὶ 17 τοῖς 100 ἄσβεστον καὶ μαγνήσιον. Οὕτω λοιπὸν ἡ κόνις αὕτη περιέχει κατὰ τὰ δύο τρίτα σκληροτάτην οὐσίαν, τὸ πυρίτιον, οὗ οἱ λεπτότατοι κόκκοι χαράκνουνσι προστριβόμενοι καὶ τὰ ἰσχυρότατα πράγματα, οἷον τὸ μάρμαρον, τὰ μέταλλα, τὸν κρύσταλλον. Ἐπομένως ἐὰν πρὸς καθαρισμὸν ἐπίπλου τινὸς ἡ καθρέπτου ζητήσῃ τις νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ἐπικαθημένην κόνιν ἰσχυρῶς σπογγίζων διὰ πανίου, τὸ καθαριζόμενον ἀντικείμενον τρίβεται ὑπὸ τῶν κόκκων τοῦ πυριτίου, οἵτινες ἐπιφέρουσιν εἰς τὸ ἐπίπλον λεπτὰς χαραγὰς μᾶλλον ἢ ἥττον βαθείας, πάντοτε ὅμως βλαπτικὰς εἰς τὴν λάμψιν καὶ τὴν ὠραιότητα τῶν ἐπίπλων.

Τί ποιητέον λοιπὸν; Τὸ καταλληλότερον μέσον πρὸς καθαρισμὸν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην εἶνε ἡ δι' ἐμφυσήσεως ἢ διὰ λεπτῶν πτερῶν ἀποδιώξις τῆς κόνεως ἀπὸ τοῦ ἐπίπλου, ἢ διὰ πανίου βεβρεγμένου ἐν οἶνοπνεύματι, ὅπου δὲν ὑπάρχει ὁ φόβος τῆς ὑγρασίας.

Τοιοῦτον τὸ συμπέρασμα τῶν ἀνακοινωθείσων παρατηρήσεων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν. Εἰς τὰς κυρίας τὰς κηδομένας τῶν ἐπίπλων τῶν ἀπόκειται νὰ ἐπωφεληθῶσιν αὐτῶν.
